

SOVJETS ARMÉER I AFRIKA

Sovjetiska stridsvagnar i Angolas huvudstad Luanda

CONTRA

mot socialism - för frihet

nummer 2 1979

årgång 5

Varför misslyckas arbetarägda företag

Varför går de arbetarägda företagen så dåligt? Varför har vi inte en rad framgångsrika arbetarägda företag, om de har sådan möjligheter som ofta görs gällande i debatten. Nationalekonomen fil dr Sven Rydenfelt från Lund avslöjar i denna artikel myterna bakom de arbetarägda företagen.

Nobelpristagaren i ekonomi 1978 Herbert Simon, höll i Lund i december ett föredrag om företagsdemokrati, i vilket han hävdade att ett sådant system knappast kan avse företag, ägda och styrda av de anställda genom allmänna omröstningar.

De flesta människor ser positivt på "arbetarägda" företag, och hans kritiska syn väckte därför både förvåning och protester. Trots all spontan sympati från allmänhetens sida är det dock ett faktum att dessa företag alltid i realiteten varit ett fiasko. I dag får man i Sverige leta med ljus och lykta för att hitta sådana. Kanske finns det ett 40-tal med 600-700 anställda, vilket betyder att de i vårt näringsliv är helt betydelselösa. Det finns all anledning studera orsakerna till detta misslyckande.

Under årens lopp har ett relativt betydande antal löntagarägda företag bildats i vårt land. Som allmän regel gäller emellertid att livslängden varit kort och dödligheten hög.

Inom jordbruket har vår tidigare socialistiska regering på olika sätt sökt gynna tillkomsten av svenska samägda "kollektivjordbruk". Men trots stöd och förmåner av olika slag har de praktiska resultaten lyst med sin frånvaro — idag finns 4-5 sådana företag.

När det gäller att förklara den svaga livskraften bör först erinras om att löntagare inte är skickligare, klokare, mindre snåla och egoistiska än andra grupper. Låt mig mot den bakgrunden peka på några orsaker till den höga dödligheten.

1. De anställda — ägarna — faller lätt för frestelsen att bevilja sig själva för höga löner och andra förmåner med påföljd att för lite blir över till underhåll, nyinvesteringar och reserver.

2. De faller lätt för frestelsen att sätta för höga priser på sina produkter med försäljnings-svårigheter och förlorade marknadsandelar som resultat.

3. Alla anställda ogillar förändringar som tvingar på dem ny teknik och nya metoder. För de själva bestämma, röstar de gärna nej och blir snart akterseglade av företag som accepterar den nya tekniken.

4. Alla företag behöver skickliga och erfarna experter för att klara sig — direktörer, ingenjörer, försäljare, inköpare, formgivare. De anställda — ägarna — vill dock sällan

betala de höga löner som behövs för att locka verkligt duktigt folk. De får därför nöja sig med en andra- eller tredjesortering — med dåliga resultat som följd.

5. Går företaget någorlunda bra frestas löntagarna — ägarna — att slå vakt om "sina" tillgångar genom att vägra nyanställda status som delägare. Varför skulle de sittande ägarna, som slitit ihop företagets tillgångar, skänka bort delägarskap till nykomlingar? Nyanställda får bli vanliga löntagare utan delägarskap. En sådan uppdelning i två kategorier är vanlig och återfinns i t.ex. de israeliska kibbutzerna.

6. Erfarenheter — inte minst från de löntagarägda företagen i Jugoslavien — ger vid handen att löntagarna — ägarna — på det hela taget ogärna anställer nytt folk. Man blir ju då fler att dela intäkter och vinster.

Erfarenheter från företag där de anställda verkligen har makten, visar att "demokratin" tar tid, mycken tid, i form av sammanträden, förhandlingar och stormöten. Dyrbar tid som tas från produktionen. Tid — som enligt uppgift från Jugoslavien — får räknas i veckor per år.

Mot denna bakgrund är det föga förvånande, att löntagarägda företag nästan alltid är stagnerande företag utan växt och utveckling. En krympning av antalet anställda är i sådana företag mycket vanligare än en ökning. I t.ex. Jugoslavien har denna tendens lett till mycket svåra sysselsättningsproblem, problem som endast kunnat lösas genom emigration i stor skala av de arbetslösa.

Ett löntagaräggande löser inte konflikter och motsättningar mellan olika grupper inom företagen. Om en grupp inte får sina krav tillgodosedda, kan resultatet bli stark besvikelse och aggressioner som utlöses i vilda strejker — enligt uppgift är strejker vanliga i Jugoslavien. Sådana inre konflikter kan lätt bli inte bara kostsamma — sänkt produktivitet — utan direkt förödande.

Frestelsen att under goda år ta ut och konsumera vinsterna i stället för att lägga upp reserver — konsolidera — förklarar den svaga motståndskraften när sämre tider och svårigheter kommer.

Ett företags ojämförligt viktigaste uppgift — enligt Simon — mot såväl egna anställda som mot konsument, leverantörer, långivare och samhälle är att så sköta sig att det klarar

konkurrens och svårigheter och kan fortleva som företag. Den uppgiften har de löntagarägda företagen alltför ofta inte klarat, och därför har de allra flesta försvunnit från marknaden efter kort tid.

Men, invänder här en kör av röster, visar inte dagens ekonomiska världskris, att kapitalismens företag ingalunda fungerar bättre? Dagligen och stundligen får vi nya vittnesbörd om deras misslyckanden, när det gäller att skapa sysselsättning, produktion och välstånd.

— Svaret är enkelt. Ända sedan den industriella revolutionen har privata företag fungerat väl, så länge de fått arbeta som fria företag i fungerande marknader. I dag är marknaderna i flertalet industriländer — välfärdsstater — förstörda och undergrävda av priskontroller, subventioner, regleringar och skatteutslagning. Med stryppsnaor om halsen kan varken människor eller företag fungera.

Den industriella revolutionen uppstod först när skräväsandets och merkantilismens privilegier och regleringssystem undanröjdes — i England i slutet av 1700-talet. Dvs. när fria företagare fick möjlighet att verka i fria marknader med fria priser, fri konkurrens och fri handel. Det är dessa som byggt upp och skapat dagens välstånd.

I dag har vi inga fria företagare längre. Endast privata företagare, förtryckta, utsugna och insnärjda i tvångströjor av regleringar. De fungerar dåligt med kris som följd.

Länge levde flertalet medborgare i den falska tron att dagens ekonomiska kris var ett konjunkturfenomen, och att en ny högkonjunktur snart skulle komma. Redan 1975 hoppades man på. Sedan 1976. På 1977 hoppades man varmt och innerligt. Och på 1978 med förtyvlat i hjärtat. Allt förgäves.

Nu 1979 börjar äntligen fler och fler förstå, att dagens kris inte har med något så ytligt som konjunkturer att göra. Förstå att krisen kommer att fortsätta år efter år och att förvirras i stället för att förbättras. Fortsätta till dess vi får en helt ny ekonomisk politik i frihetens i stället för tvångets tecken.

Sven Rydenfelt

Kommunistiska maktövertaganden (8):

POLEN

I serien kommunistiska maktövertaganden skall vi denna gång behandla Polen. Polen har trängts mellan starka grannar och många gånger tidigare i historien råkat illa ut. Det kommunistiska maktövertagandet i Polen efter andra världskriget är mer än i övriga länder i Östeuropa sammankopplat med krigshändelserna. Det är därför nödvändigt att gå långt tillbaka för att få bakgrunden till den utveckling som resulterade i ett kommunistiskt Polen 1945.

Historisk bakgrund

För att få bakgrunden till kommunisternas maktövertagande i Polen måste man gå långt tillbaka i historien. Polen, som under 1500-, 1600- och början av 1700-talet hade åtskilliga beröringspunkter med Sverige försvagades och utplånades som självständig stat, genom att grannländerna Tyskland, Österrike-Ungern och Ryssland successivt lade under sig delar av det som en gång varit Polen. Polens självständighet upphörde 1795.

I samband med första världskriget återupprättades Polen som självständig stat. Efter krigsslutet var Polen en av de självständiga stater som skapades på grunden av det sönderfallande ryska kejsardömet (bland övriga kan nämnas Finland, Estland, Lettland, Litauen och Ukraina). Så snart bolsjevikerna i Ryssland konsoliderat sin maktposition, sökte de verka för att "de röda" skulle ta över även grannländerna. I Finland rasade inbördeskrig, som emellertid vanns av de vita, trots att en kommunistvänlig regim med sovjetiskt stöd upprättats i Helsingfors.

Även i Polen försökte bolsjevikerna upprätta en kommunistisk regim. I ledningen för det projektet stod Felix Dzierzjinski, mest känd som grundaren av KGB, Julian Marchowski och Felix Kon. De hade bildat en polsk regering, som emellertid så småningom tvingades överge Polen och fly till Moskva. Det var generalen Józef Piłsudski som drev ut kommunisterna ur Polen. Piłsudski skulle under mellankrigstiden spela en betydelsefull roll i polsk politik.

Sedan Polen besegrat bolsjevikerna slöts ett fredsfördrag med Sovjet den 18 mars 1921. Fredsfördraget innefattade bland annat gränslinjen mellan Polen och Sovjet. Ukraina hade under mellantiden krossats som självständig stat och inkorporerats i Sovjet.

Under de första åren efter fredsfördraget kännetecknades polsk politik av utrikespolitiska konflikter och inre demokrati, men med svår partisplittring. Det beredde vägen för general Piłsudski som mellan 1926 och sin död 1935 styrde Polen. Piłsudski hade en mycket stark ställning; hans motståndare kallade honom diktator, men det fanns hela

tiden en tillåten (men hårt pressad) opposition i parlamentet.

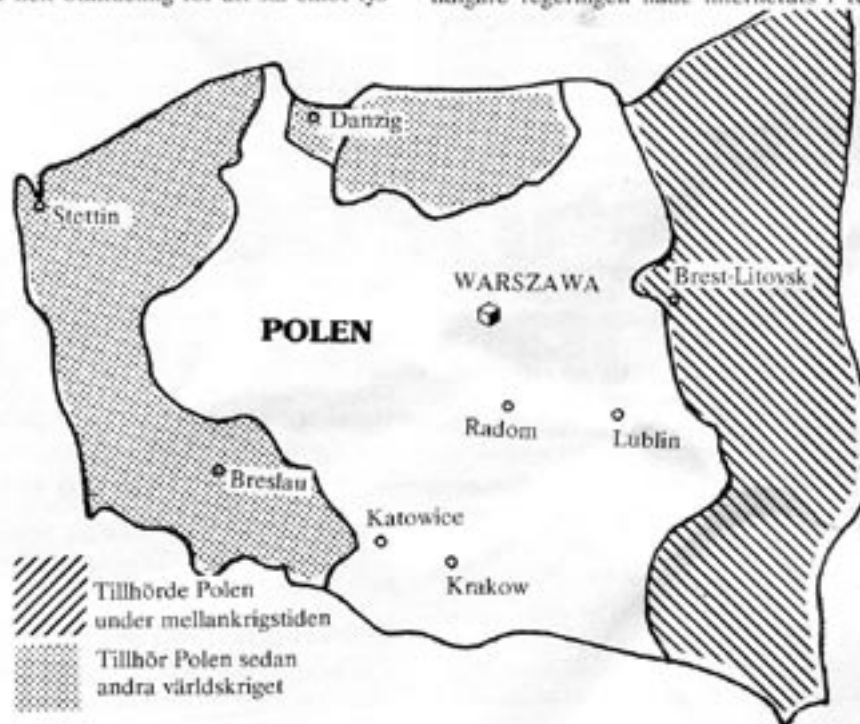
Efter Piłsudskis död fördes hans politik vidare av presidenten Ignacy Moscicki och Edward Smigly-Rydz. Polens utrikespolitiska läge stördes samtidigt av de växande spänningarna i Europa, som stod inför andra världskriget. Vid den polska östersjökusten låg den fria statsstaten Danzig (Gdansk), som annekterades av Hitlers Tyskland 1939. Hitler begärde samtidigt att Tyskland skulle få tillgång till en väg över polskt territorium. Polackerna vägrade att tillmötesgå dessa krav och förstärkte sin allians med Frankrike och Storbritannien. Som svar på polackernas vägran började Hitler en propagandakampanj, som hävdade att den tyska minoriteten i Polen var diskriminerad. Men angreppet mot Polen kom inte förrän tyskarna hade slutit avtal om Polens delning med Sovjetunionen (Molotov-Ribbentrop-pakten). När det tyska anfallet kom stog polackerna i stor utsträckning oförberedda, och landets militära styrka var helt otillräcklig för att stå emot tys-

karnas arméer. Fransmännen och engelsmännen hade inte heller några möjligheter att föra fram trupper till Polen.

Trots det dåliga utgångsläget gjorde Polen ett heroiskt motstånd till den 17 september (det tyska anfallet påbörjades den 1 september 1939). Den 17 september anföll Sovjet från öster. Den östra gränsen hade polackerna tvingats lämna nästan helt oöverblickad, när de stod inför invasionen i väster. Warszawa föll den 28 september och hela landet var ockuperat den 5 oktober.

Att tyska och ryska styrkor ockuperat Polen betydde emellertid inte att kriget var över för polackerna. Åttiotusen polacker lyckades fly, och bildade, sedan de tagit sig till Väst, en polsk styrka som deltog i striderna på västfronten. Många polska örlogsfartyg anslöt sig till den brittiska flottan.

President Moscicki lämnade Polen och utnämnde Władysław Raczkiewicz till sin efterträdare. Raczkiewicz utsåg en ny regering under ledning av generalen Sikorski. Den tidigare regeringen hade internerats i Ru-

mänien, sedan den tvingats lämna Polen. Sikorskis regering tog säte i Angers i Frankrike, men tvingades senare fly än en gång, till England, när tyskarna erövrade Frankrike.

Deporteringar till Sovjet

De polska soldater som tillfångatogs av ryssarna deporterades till olika läger i Sovjet, där ungefär 200.000 polacker placerades. Även civilpersoner råkade ut för detta, och hela byar eller städer kunde på detta sätt föras bort. Tiotusentals civila polacker fördes i godsvagnar bort till arbetsläger i Sibirien och norra Ryssland.

Motsvarande skedde i tyskarnas del av Polen, även om målet för de deporterade inte var Sibirien.

Tyskarna annekterade en betydande del av de delar av Polen som de ockuperat, medan återstoden administrerades som en besättning i form av ett "generalguvernement". I den av Sovjet ockuperade delen av landet ordnades en "folkromöstning" som fick till resultat att "folket" valde att ansluta sig till Sovjetunionen.

Bland dem som tillfångatogs på den sovjetiska sidan fanns 14.000 polska officerare, som först internerades i Kozelsk, Ostasjkov och Starobielisk, men som sedan fördes till Katyn-skogen, där de dödades av ryssarna. De polska officerarnas öde upptäcktes när tyskarna senare under kriget erövrade området.

Hemmaarmén

När paktens mellan Hitler och Stalin brutits, upptog den polska exilregeringen i London förhandlingar med ryssarna och den 4 december 1941 slöts en överenskommelse, som innebar att polackerna fick möjlighet att organisera de polacker som var internerade i Sovjet i en egen armé. Delar av denna armé fördes sedan till krigsskådeplatsen i Mellanöstern. Polackerna fortsatte att delta i kriget på västfronten, och i Polen organiserades en underjordisk armé, den polska hemmaarmén, som 1944 uppskattades omfatta 380.000 (dåligt utrustade) män under ledning av generalen Tadeusz Bor-Komorowski.

När den sovjetiska massakern på de polska officerarna i Katyn-skogen blev känd, krävde den polska exilregeringen en undersökning av det internationella Röda Korset. Ryssarna vägrade att gå med på en sådan, och bröt den 25 april 1943 de diplomatiska förbindelserna med den polska regeringen under general Sikorski. Strax därpå, den 4 juli, omkom general Sikorski i en flygolycka och efterträddes av Stanislaw Mikolajczyk, ledaren för polska Bondeförbundet.

Ryssarna började så småningom åter föra en anti-polsk politik, och började återigen göra anspråk på områden i östra Polen, som man så småningom kunde erövra från tyskarna.

Warszawa-upproret

När ryssarna under 1944 avancerade från öster in i de av Tyskland ockuperade delarna av Polen, nådde de i juli 1944 till närheten av Warszawa. De ryska kanonerna hördes i

staden, och kommunister klistrade i Warszawa illegalt upp affischer som (felaktigt) hävdade att den polska hemmaarméns chef Bor-Komorowski hade lämnat staden. Warszawa-borna uppmanades att ta upp kampen mot tyskarna. Den 29 juli 1944 sändes motsvarande appell ut på polska av Moskva-radion. Uppmaningen sades komma från Sovjets utrikesminister Molotov och en okänd polack vid namn Osobka-Morawski. Den polska exilregeringens premiärminister Mikolajczyk hade samtidigt rest till Moskva för överläggningar, trots att ryssarna hade brutit de diplomatiska förbindelserna med exilregeringen. Den polska hemmaarmén, som stod i ständig radiokontakt med regeringen i London, uppfattade en radiosändning från London, som innebar en uppmaning till resning i Warszawa. General Bor-Komorowski, som satte igång upproret i Warszawa, räknade med att hans styrka bestod av ungefär 40.000 män och 4.200 kvinnor i Warszawa-området. På några dagar hade man tagit kontrollen över den polska huvudstaden från tyskarna. Och ryssarna stod som sagt några kilometer utanför staden.

De ryska kanonerna tystnade emellertid, och all hjälp till den polska hemmaarmén uteblev. De tidigare intensiva ryska flyganfallen mot tyskarna upphörde.

Premiärminister Mikolajczyk blev chockad när han i Moskva insåg att den polska hemmaarmén inte skulle få någon hjälp av ryssarna. Amerikanerna och britterna ställde emellertid upp, och lovade att flyga in förråd till Warszawa. Men de flygplan som fanns förmådde inte flyga till Warszawa tur och retur från västfronten. De måste landa för att tanka. Britterna och amerikanerna begärde därför bistånd från ryssarna, så att västsidans flyg kunde landa och tanka efter det att de släppt förråden över Warszawa. Men ryssarna vägrade västsidans plan landningstillstånd. Den planerade hjälpsatsen från Väst kunde aldrig genomföras.

Efter 63 dagar krossades polackernas motstånd i Warszawa av tyskarna, som sedan genomförde en förstörelse som hade få motsvarigheter under kriget.

Lublin-kommittén

Samtidigt med händelseutvecklingen i Warszawa hade ryssarna i östra Polen bildat

en ny regering, i staden Lublin. Den kallades för Lublin-kommittén, och bestod av polska kommunister som under mellankrigstiden huvudsakligen hade verkat i Moskva. 1941 bildades "Förbundet av polska patrioter" i Moskva, och det var nu detta Förbund som ombildades till en "Nationell Befrielsekommitté."

När den lagliga polska regeringens ledare Mikolajczyk befann sig i Moskva (samtidigt som Warszawa-upproret bröt ut) krävde ryssarna att han skulle träffa en överenskommelse med Lublin-kommittén. Lublin-kommittén ansågs av Stalin vara den enda sanna företrädaren för det polska folket. Mikolajczyk vägrade vid detta tillfälle att göra några som helst eftergifter. Den polska hemmaarmén var stark.

Polska patrioter avväpnas

När ryssarna avancerade så stötte de ofta på grupper ur den polska hemmaarmén, som bakom linjerna hade kämpat mot tyskarna. Dessa grupper avväpnades av ryssarna, som på detta sätt oskadliggjorde den militära styrka som det fria Polen annars kunde ha haft. Samtidigt skickade man polska kommunister till de av Tyskland fortfarande ockuperade delarna av landet. De hade officiellt till uppgift att hjälpa den polska hemmaarmén, men deras verkliga uppgift var att ersätta ledarna i denna.

General Bor-Komorowski berättar i sin bok "Den hemliga armén" att de grupper som sändes ut av den polska hemmaarmén under upproret i Warszawa, för att ta kontakt med ryssarna, blev avväpnade och internerade.

Jalta-konferensen

De allierade segrarna i andra världskriget samlades i Jalta på Krim i februari 1945. Vid Jalta gjordes en överenskommelse om de framtida förhållandena i Europa, som i högsta grad kom att beröra Polens öde. I de tre ledarnas (Stalin, Churchill och Roosevelt) deklaration sägs det: "En ny situation har uppstått i Polen i och med att landet helt har befriats av Röda armén. Denna situation motiverar upprättandet av en provisorisk regering som har en bredare bas, än vad som var möjligt innan västra Polen nyigen befria-

des. Den provisoriska regering som nu fungerar i Polen skall därför omorganiseras på en bredare demokratisk grund och i den skall ingå demokratiska ledare från Polen och från utlandet. Denna polska provisoriska regering för nationell enhet, skall förpliktas att hålla fria och okontrollerade val så snart som möjligt, val byggda på principen av allmän rösträtt och valhemlighet. I valen skall alla demokratiska och anti-nazistiska partier ha rätt att delta..."

Detta uttalande, med hänvisning till den i Polen fungerande regeringen, innebar att västmakterna erkände den kommunistiska Lublin-kommittén som Polens regering. Denna skulle bara utökas med några demokrater. I juni 1945 samlades en rundabordskonferens i Moskva, för att diskutera den framtida regeringen. Förhandlingarna, i vilka bland andra Mikolajczyk deltog, blev en fullständig framgång för ryssarna. Bara 5 nya ledamöter måste släppas in i Lublin-kommitténs regering (som formellt hade bildats den 31 december 1944). Edward Osobka-Morawski förblev premiärminister, och Mikolajczyk, ledaren för Bondeförbundet, fick den mest framstående posten bland icke-kommunisterna. Han blev andre vice premiärminister.

Redan innan denna regering hade bildats hade emellertid Osobka-Morawski undertecknat ett polskt-sovjetiskt vänskapsfördrag. Detta fördrag accepterades av den nya regeringen. Formellt erkändes den nya regeringen av Storbritannien och USA den 5 juni 1945, samtidigt som erkännandet av exilregeringen i London togs tillbaka. Denna leddes sedan hösten 1944 av socialdemokraten Tomasz Arciszewski, som till juli 1944 hade befunnit sig i Warszawa. Exilregeringen i London bestod av representanter för nationalistpartiet, socialdemokraterna och kristdemokraterna.

Västmakterna utövade tryck på den nya regeringen att den skulle uppfylla löftet om fria val. Presidenten Boleslaw Bierut, kommunist, som under mellankrigstiden vistats flera år i Moskva, och där bland annat arbetat i polska avdelningen av ryska hemliga polisen (NKVD - föregångare till våra dagars KGB). Han hade också medverkat i deportationen av tusentals landsmän efter Hitler-Stalin-paktens uppdelning av Polen. Bierut lyckades

fördröja valen till nästan två år efter det att landet befriats från tyskarna. Och under dessa år lämnade NKVD ingen möda ospurd för att skaffa sig en effektiv kontroll över landet.

Utgången av fria val var egentligen ganska given. Polen var ett land som levde på jordbruk, och större delen av befolkningen bodde fortfarande på landsbygden. Den katolska kyrkans ställning var mycket stark. Bondeförbundets ledare Mikolajczyk hade spelat en framträdande roll i kampen mot tyskarna, och var nu andre vice premiärminister. Någorlunda fria val hade genomförts i såväl Ungern som Tjeckoslovakien, och kommunisterna hade fått nöja sig med blygsamma resultat.

En stor del av landet hade beslagtogs av ryssarna och inkorporerats med Sovjetunionen, som kan sägas representera polackernas historiska fiende nummer ett. Sovjet var i sin tur nära lierat med kommunistpartiet i Polen, vars ledare i stor utsträckning hade tillbringat mellankrigstiden i Moskva.

Med Röda armén i landet var det mot den bakgrunden ganska självklart att inga verkligt fria val skulle tillåtas. Det berättas om censur, arresteringar, fysisk tortyr och mord. Britterna och amerikanerna protesterade mot att de val som genomfördes inte var fria och demokratiska, som ryssarna lovat i Jalta, och som Lublin-regeringen lovat i juni 1945. Enligt

den officiella röstsammanräkningen fick kommunisterna 78,8% av rösterna. En osedvanligt låg siffra för att vara "val" genomförda på Moskvas villkor. Mikolajczyks Bondeförbund fick huvuddelen av de återstående rösterna och 28 platser i det 444 platser omfattande parlamentet. På hösten 1947 anklagades Mikolajczyk för att vara "agent för de utländska imperialisterna", och han insåg att hans enda chans att klara sig var att fly till England.

Efter Mikolajczyks landsflykt var det fritt fram för kommunisterna att slå ihop alla de frontorganisationer som tidigare varit formellt oberoende politiska grupper med det polska kommunistpartiet. Vid valen 1952 förekom bara en lista, som fick 99,8 procent av alla röster.

Sista resterna av friheten försvinner

Under 1949 försvann de sista resterna av ett oberoende Polen. President Bierut kallade marskalk Konstantin Rokossovskij från Röda armén till försvarsminister. Det var till Rokossovskij som general Bor förgäves hade sänt värdanden om hjälp när Warszawa-upproret rasade.

Landet fördes in på en traditionell sovjetisk politik, med jordbrukskollektiviseringar, nationalisering av industrin och planhushållning. De ekonomiska misslyckandena under efterkrigstiden har skapat upprepade oroligheter, men Röda armén har hela tiden funnits inom bekvämt räckhåll, för att undertrycka alltför hotfulla oppositionsyttringar.

Under de allra senaste åren har kontrollen lättat något, men Polen är en kommunistisk enpartistat av traditionell typ. Polens hopp är sannolikt att det är det land i Östblocket där de ryska herrarna är mest illa omtyckta. Och det vill inte säga lite.

Tidigare artiklar i serien kommunistiska maktövertagande har varit införda i nummer 3 1976 (inledande översikt, samt artikel om Ungern), nummer 1 1977 (Ryssland), nummer 4 1977 (Estland), nummer 1 1978 (Ryssland, artikel nr 2), nummer 4 1978 (Nordvietnam) och nummer 5 1978 (Afganistan).

Exilregeringen kvar i London

I London verkar sedan början av andra världskriget en polsk exilregering. Contras London-korrespondent Harry Jones har talat med exilregeringens företrädare.

Anser Ni att den polska exilregeringen är Polens lagliga regering eller ett "skuggkabinett" i opposition?

Vi är den enda regering som kan uppvisa kontinuitet i Polen. Vi stöder våra anspråk på regeringsmakten på det faktum att det

poliska folket sedan 1945 inte haft möjlighet att välja sin regering i fria val. 1945 ockuperades Polen av Sovjetunionen, och denna situation består än idag.

Vi anser att den polska författningen från 1935 är den enda legala grundvalen för republiken Polen. De författningsändringar

som genomförts efter 1945 har antagits av riksdagar som inte tillsatts i fria val och därför kan betraktas som instrument för ockupationsmakten. Vi är den lagliga efterföljaren till den polska exilregeringen under general Sikorski, under Mikolajczyk och Arciszewski.

Hur ställer sig andra länder till Er regering?

Intill dess att Johannes XXIII blev påve var vi erkända av Vatikanen.

Hur arbetar Polens fria regering?

Utöver regeringen finns ett polskt nationalråd - ett reservparlament, i vilket Polens traditionella politiska partier är företrädare, nämligen Polska socialistpartiet (PPS), Folkpartiet (PSL), kristdemokraterna och den polska självständighetsgruppen, en gruppering som satt vid makten 1939 och alltså består av anhängare till Pilsudskis idéer.

Nationaldemokraterna och kommunisterna?

Nationaldemokraterna arbetar sedan sju år inte längre i nationalrådet. Kommunisterna: Det finns en exil-grupp i Albanien under ledning av Mijal. Den understöds sedan lång tid av Kina. Med denna grupp, som inte arbetar enligt grundprincipen politisk suveränitet för Polen har vi inte någon kontakt.

Vem är efter 39 år i exil röstberättigad och valbar vid valet till nationalrådet?

Varje polack, oavsett vilket medborgarskap han/hon har är f.n. röstberättigad. I februari 1978 genomfördes allmänna val. Tusentals nya väljare anmälde sig, och nationalrådet fick 30 nya medlemmar. Talen talar för sig själva, efter 39 år i exil.

Nationalrådet har 24 representanter i de viktigaste bostätningssländerna för polacker i den fria världen.

Vilken inställning har den polska exilregeringen i London till självständighetssträvandena i Polen?

Vår inställning är odelat positiv. Men vi har inga formella kontakter med den polska motståndsrörelsen, eftersom detta skulle leda till svåra repressalier från kommunistregeringens sida. Motståndsrörelsen är för oss ett uttryck för samma målsättning, som vi arbetar med sedan 40 år - strävan att återupprätta Polens suveränitet. Detta är allas vårt huvudmål - under mellantiden kan emellertid de oppositionellas verksamhet i Polen leda till att den inrikespolitiska situationen i landet förbättras. Deklarationen om mänskliga rättigheter kan förvandlas från tomma ord till verklighet.

Kan alla oppositionsgrupper i Polen räkna med den polska exilregeringens stöd, eller är någon viss riktning favoriserad?

Vi har ingen möjlighet att undersöka de olika gruppernas struktur, och anser det inte heller vara nödvändigt. Alla strömningar inom oppositionen är enligt vår mening som emigranter lika viktiga och lika värdefulla.

Polen under marskalk Pilsudskis var ju ett bälverk för Västerlandet mot bolsjevismen.

NOTISER

Polen

Påven censurerad

Den nye påven, Johannes Paulus II, julbudskap till församlingsborna hemma i Krakow censurerades av de polska myndigheterna. Julbudskapet skulle ha tryckts i tidskriften Tygodnik Powszechny, men censuren krävde att påvens uttalande om Polens skyddshelgon Stanislaw (biskop i Krakow, dödad 1079 på order av kung Boleslaw II) skulle tas bort. Påven sa att Stanislaw "försvarade människans och nationens viktigaste rättigheter: De som ger människan värdighet, moralisk resning och sann frihet." Sådant kan inte sägas i Polen, inte ens av påven, och inte ens om en biskop som dödades år 1079.

(The Economist, London)

Ryssland var huvudfienden, arvfjenden. Hur ser polacker i exil på Ryssland idag?

Som alla fredsälskande folk vill också det polska folket försona sig med Ryssland. Det finns emellertid inte minsta möjlighet till detta, så länge Ryssland regeras av det kommunistparti som idag har makten där, ett parti som kontrolleras av en ledarklass, som bär på tankar om aggression mot hela världen, och som sedan sin tillkomst har haft detta som en programpunkt. Den s.k. avspänningen är bara en förbättring av situationen, men den antagonistiska inställningen till Väst förblir i grunden densamma. Liksom tidigare förblir en grundläggande förändring i Ryssland en grundförutsättning. En utveckling är på gång på en rad olika plan, som pekar på att en sådan grundläggande förändring är möjlig. Den går emellertid mycket långsamt framåt. Som exempel på komponenter i en sådan process kan man nämna den fortskrivande industrialiseringen i Sovjet, som måste leda till inre förändringar; den alltmer ökande ekonomiska efterblivenheten i förhållande till Västerlandet; den inrikespolitiska situationen - frihetssträvandena bland de förtryckta folken, från ukrainare och vitryssar till de centralasiatiska folken. Strömningar som måste leda till en upplösning av det ryska kolonialväldet, eftersom de icke-ryska folken har en snabbare befolkningstillväxt. Hotet från Kina; den efter tre årtiondens ockupation allt starkare frihetsrörelsen i Östeuropa. Motståndsrörelsen vinner allt mer i styrka. Risken för en russifiering blir allt mindre. Alla dessa faktorer kan tillsammans leda till att förbindelserna mellan Ryssland och Östeuropa normaliseras framöver.

Intervju: Harry Jones

Polsk prislista

Studenter från högskolor och universitet som inte vill börja arbeta efter avslutad utbildning är enligt lag skyldiga att till staten betala ersättning för sina studier enligt följande prislista:

Ämne	Kostnad, zloty
Biologi, kemi, fysik	150.000
Andra universitetsämnen	100.000
Högre tekniska skolor	125.000
Lantbruksskolor	125.000
Lärarhögskolor	60.000
Läkare	185.000
Musikskolor	150.000
TV och film-skolor	350.000
Teaterskolor	220.000
Apotekarutbildning	120.000
Sjuksköterskor	40.000

De nya reglerna gäller från och med den 1 september 1978.

(Kultura, Paris)

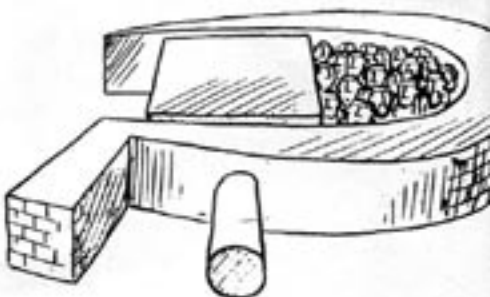
Attentat mot Gierek?

I Warszawa cirkulerar rykten om att ett attentat gjorts mot partichefen Gierek. Enligt de uppgifter som cirkulerar skall ett skott ha dödat Giereks livvakt och allvarligt ha skadat hans chaufför. Gierek själv skall också ha blivit sårad, i revbenet. Gierek var borta från offentligheten mellan den 3 oktober och den 5 november förra året. När han visade sig den 6 november hade han svårt att gå och höll sitt tal sittande. Han reste därefter till kurorten Piestany i Slovakien.

Tårgas mot polska studenter

Från Krakow rapporteras att polisen gått till attack med tårgas mot studenter som i en privatvåning genomförde en föreläsning i serien "Det flygande universitetet". Föreläsare var den kände regimkritikern Adam Michnik som talade om "30 års kommunistiskt våld i Polen". Det var ungefär 100 personer som ville lyssna på föreläsningen. Efter föreläsningen slogs Michnik ned och fördes bort av polisen.

(Neue Zürcher Zeitung)

Röd terror i Etiopien

Amnesty International har nyligen gett ut en skrift som behandlar Etiopien. Det är ett skakande dokument om förtryck och godtycke i ett land som styrs av Moskvalledda marxister.

Tortyr

Tortyr förekommer allt oftare i Etiopien. Sedan 1975 har många anklagelser riktats mot de etiopiska säkerhetsstyrkorna för tortyr av politiska fångar. Enligt tillgängliga uppgifter är det framför allt personer som antagits sympatisera med den eritreanska självständighetsrörelsen och med EPRP (Etiopiska folkets revolutionära parti), som har utsatts för tortyr. Många av dessa har varit ungdomar, som arresterats under den "Röda terrorn" (november 1977 - juni 1978). Tidigare medlemmar av Haile Selassies regering och anhöriga till dessa som har arresterats har däremot inte blivit utsatta för tortyr.

Här följer en redogörelse för ett tortyrfall, som kan sägas vara typiskt. Det gäller en student, som vi för att undvika att han utsätts för hämndaktioner i det följande kallar "Johannes".

Johannes arresterades av milisen i Addis Abeba i januari 1978. Hans bror var en av de omkring 2.500 personer, som i inledningskedet av den "Röda terrorn" dödades för misstänkt regeringsfientlig verksamhet. Johannes hölls häktad några dagar och förhördes under tortyr. Han betygade hela tiden sin oskuld och till slut trodde milisen honom, men krävde att han, för att bevisa sitt stöd för revolutionen, själv skulle tortera unga flickor som hölls i militärfängelset. Johannes vägrade emellertid. Han kastades då in i en skåpbil tillsammans med ett antal andra ungdomar som skulle dödas och slängas vid vägkanten till varnagel för andra. Johannes fick liksom de övriga en lapp på ryggen, där skälet till hans "avrättning" uppgavs. Ingen av ungdomarna hade ställts inför rätta.

En av de milismän som bevakade de "dömda" ungdomarna kände igen Johannes och lyckades övertyga de andra vakterna om, att han aldrig deltagit i politisk verksamhet, och att det inte fanns några skäl att avrätta honom. Johannes försattes på fri fot och kunde återvända hem. I hemmet blev han undersökt av en sjukvårdskunnig vän till familjen och fick också i hemlighet väd av denne.

Enligt vännens redogörelse för Johannes' fysiska tillstånd, som kommit Amnesty International till del, hade denne åtskilliga sår efter slag i nacken, på skulderna, bröstet och fötterna. Händerna var kraftlösa och kring handlederna hade han blåmärken efter det rep, med vilket han enligt egen

uppgift hade varit upphängd under misshandeln. Han hade brännmärken i huvudet och led av uppenbara svårigheter att svälja, vilket bekräftade hans uppgifter att han hade utsatts för elchocker på huvud och hals. Kroppen var svårt urlakad och fick tillföras näring genom dropp. Johannes hade svåra smärtor i bröstkorgen, något som tydde på att revben kunde ha skadats under misshandeln. Att röntgenundersöka honom för att få bekräftelse på detta lät sig dock inte göras. Johannes led av svår depression och visade även andra symptom på förvirring.

Andra förekommande tortyrmetoder uppges vara av följande slag:

- neddoppande av offrets kropp i het olja, samt bestänkning av hans ansikte med het olja;
- våldtäkt på kvinnliga fångar, även minderåriga.
- införande av flaska eller glödgat järn i slidan eller ändtarmen på offret;
- fastknytande av flaska med vatten vid offrets testiklar;
- avlägsnande av offrets finger- och tånaglar;
- kraftiga slag mot offrets fotsulor;
- surring med rep av offret i förviden kroppsställning.

Man antar att militärrådet endast undantagsvis har vidtagit åtgärder för att förhindra tortyr, även om en ordförande i en medborgarorganisation (en *kebele*) offentligen avrättades i april 1977, för att han torterat och dödat 24 personer.

Fängelseförhållanden

De fängelser som i första hand används till internering av politiska fångar i Addis Abeba är Akaki-fängelset, Menelik-palatset (som numera är militärrådets högkvarter), fjärde armédivisionens högkvarter och polisstation nummer 3. I Asmara hålls politiska fångar företrädesvis i Sembel-, Hazhaz- och Tserat-fängelserna, i arméhögkvarteret, Expopaviljongen och på polisstationerna. Även i andra städer och tätorter över hela landet hålls politiska fångar i fängelser och på polisstationer.

I samtliga etiopiska fängelser råder svåra förhållanden. I inget fall uppfyller de FN:s minimikrav för fångars behandling. Till följd av det stora antalet arresteringar är överbeläggning och undermåliga sanitära förhållanden överallt återkommande missförhållanden. De politiska fångarna får inte ta emot besök

av anhöriga, utom vid religiösa högtider ett par, tre gånger om året. Till och med denna förmån tycks dock ha förmenats dem under 1978. Präster tilläts ej besöka fångarna. Politiska fångar får inga matransoner; deras anhöriga förväntas komma med mat till dem varje dag. Vanligen tilläts de anhöriga också förse dem med madrass och filtar samt ta hem deras smutskläder till tvätt. Korta skrivna meddelanden får normalt utväxlas en gång i veckan mellan fången och hans anhöriga. Meddelanden, mat och kläder förmedlas av fångvaktarna. Inskränkningar i dessa förmåner förekommer dock (se nedan!). Böcker och tidningar förvägras fångarna i stor utsträckning.

Sjukvård förekommer i viss omfattning i de större fängelserna i städerna, men enligt uppgift måste fångarna vänta mycket länge, innan de kan få medicin eller läkarvård ordinerade av läkare.

Det är känt att fångar i allvarigare fall har förts till sjukhus, men när så har skett har deras allmäntillstånd redan varit så dåligt till följd av fängelseförhållandena, att läkarvården de fått visat sig helt otillräcklig. Brist på motion och frisk luft har en förökande inverkan på fångarnas hälsa; praktiskt taget dygnet runt sitter de inlåsta i mörka, överfyllda celler med dålig ventilation. Alltefter väderleken kan det vara mycket hett eller mycket kallt i cellerna.

I resten av landet uppges förhållandena i fängelser och polishäkten vara ännu sämre, i synnerhet under perioder av ökad politisk spänning, då arresteringsvägarna fyller fängelserna eller då fångarna skall föras till förhör, tortyr eller avrättning. Fångvaktarna bestraffar i allmänhet med den största strängighet allt, som kan tolkas som olydnad. Sjukvård uppges inte förekomma alls, annat än i de större tätorternas huvudfängelser. Enligt uppgift till Amnesty International gavs sålunda ingen som helst sjukvård heller på polisstation nummer 3 i Addis Abeba under sommar-månaderna 1977, då uppskattningsvis 1.000 fångar hystes där. De många ungdomar som arresterades under den "Röda terrorn" (november 1977 - juni 1978) hölls fångna i medborgarorganisationens administrativa lokaler, som hade byggts om till celler. Eleftrons lokalerna inte var uppförda för ändamålet, var de sanitära och hygieniska inrättningarna fullkomligt otillräckliga. Cellerna var fyllda till bristningsgränsen av arresterade. Varje dag (och ofta även nattetid) utsattes fångarna för hårdhänt politisk skolning och olika former

av bestraffningar avsedda att "rehabilitera" dem, som hade erkänt sig ha kontrarevolutionära sympatier. De som på goda grunder kunde misstänkas ha ägnat sig åt kontrarevolutionär verksamhet utsattes ofta för tortyr eller dödades. "Rehabiliteringen" bestod i kraftdödande fysiska övningar, inläring av politiska slagord och sånger, offentliga bekännelser och politisk skolning. De som inte klarade av sina uppgifter misshandlades svårt. Ett steg i proceduren uppges ha varit att bevisa sin "rehabilitering" genom att lyda order om att misshandla eller tortera sina medfångar.

Personer som arresterades under den "Röda terrorn" — eller redan dessförinnan — har enligt uppgift förts bort och placerats i fängläger på landsbygden — i norra Wollo eller västra Ogaden — där förhållandena varit ännu svårare och där de anhöriga inte kunnat förse dem med mat.

Ett antal kvinnliga politiska fångar (bland dem medlemmar av den kungliga familjen) sitter fängslade i det som tidigare var sjukstugan i Akaki-fängelset i Addis Abeba. 15 kvinnor hyses i ett rum och 35 i ett annat. Rummen är omöblerade sånär som på madrasser, som de anhöriga har försett fångarna med. Löss, kackerlackor och råttor uppges härja i rummen. Under den första fängelsetiden fick kvinnorna, liksom vissa andra politiska fångar, ett bidrag om 100 etiopiska dollar (ungefär 200 kronor) i månaden, så att de anhöriga kunde köpa mat åt dem. Bidraget var en kompensation för egendom som staten hade konfiskerat.

De flesta kvinnorna har nervösa besvär och flera av dem har måst tas till sjukhus. I början av februari 1977 avled prinsessan Ijegayehu Asfa Wossen, barnbarn till Haile Selassie, på sjukhus efter en magoperation. Det är troligt att den långa fängelsetiden indirekt var orsak till hennes död.*

Omkring 250 personer, bland dem medlemmar av den förra regeringen, hålls sedan 1974 fängslade i källaren till före detta Menelikpalatset i Addis Abeba. Källaren är mycket fuktig och kall, har ytterst dålig ventilation och belysning samt uppges vara hemsökt av råttor och kackerlackor. Fångarna lider framför allt av ögonbesvär, smärtor i bröstet och andningssvårigheter, matsmältnings- och magbesvär samt nervösa besvär. Minst sju av dem har redan avlidit, enligt vad man vet, antagligen till följd av dessa förhållanden. Dödsfallen inträffade antingen medan fångarna var kvar i källaren eller sedan de förts till sjukhus eller frigivits. Denna fångkategori tilläts inte lämna skrivna meddelanden till anhöriga som dagligen kommer med mat åt dem.

Politiska dråp och mord

De allvarligaste kränkningarna av de mänskliga rättigheterna under militärregimens

* Haile Selassie var själv fängslad från september 1974 till augusti 1975, då han avled under outhärdliga omständigheter. Enligt officiella rapporter avled han efter en operation, medan andra källor hävdar att han blev mördad.

har varit de politiska dråp och mord som förövats av officerare i säkerhetstjänsten. I vissa fall har dödandet officiellt beskrivits som "avrättningar", trots att offren inte bestått någon form av rättegång. I andra fall kan det ha förekommit rättegångsförhandlingar, under vilka dödsstraff har utdömts utan rannsakan, varefter domen gått i omedelbar verkställighet. Under perioden 1977-78 betecknades många politiska dråp eller mord begångna av säkerhetsstyrkorna officiellt som "revolutionära åtgärder" eller "revolutionär rättskipning".

Två månader efter militärregimens maktövertagande, den 23 november 1974, avrättades det då nyutnämnda statsöverhuvudet, brigadchefen Aman Andom, tillsammans med ytterligare 59 politiska fångar av en exekutionspatrull. Ingen rättegång föregick händelsen. Det har hävdats att brigadchefen Andoms död var en följd av en maktkamp inom militärregimen, och att de övriga avrättade, utan någon form av rättsligt förfarande, hade utvalts av militärregimens ledare. Även senare har högre ledare inom militärregimen avrättats. I juli 1976 sköts sålunda major Sissay Habte och general Getachew Nadew; i februari 1977 sköts brigadchefen Teferi Bante (som efterträdde brigadchefen Andom som statsöverhuvud), och i november samma år överstelöjtnant Atnafu Abate, vice ordförande i militärregimen.

Vid flera tillfällen har säkerhetsstyrkorna dödat demonstranter. Så skedde Lex, på första maj 1975 och första maj 1976, bägge gångerna i Addis Abeba. Den 2 mars 1977 besköts och dödades ett antal personer, som spred EPRP-propaganda under en regeringsvänlig demonstration. Något senare, den 29 april 1977, gick soldater och milis i Addis Abeba till massiva angrepp på grupper av ungdomar, som misstänktes förbereda en förstamajdemonstration under EPRP:s ledning mot militärregimen. Antalet dödade uppskattas till 500. Militärregimen förnekade händelsen, som emellertid bekräftades av åtskilliga utländska journalister och diplomater, som befann sig i huvudstaden vid det aktuella tillfället. Ytterligare dråp och mord förövades under de närmast följande dagarna, främst i Addis Abeba, men även i närliggande städer. Den 17 maj 1977 uppgav generalsekreteraren i svenska Rådda Barnen, att "ett tusen barn har beskjutits och dödats i Addis Abeba. Deras kroppar ligger på gatorna och sönderslits av kringströvande hyenor... liksom efter de mördade barnen, de flesta i åldern 11 — 13 år, kan ses liggande i högar längs vägen, när man reser från Addis Abeba." Talesmannen hävdade att mellan 100 och 150 ungdomar dödades per natt.

Ytterligare dråp och mord förövades under de följande månaderna, om också i mindre omfattning. Efter avrättningen av överstelöjtnant Abate (en handling som officiellt betecknades som en "revolutionär åtgärd") beordrade överstelöjtnant Mengistu Haile Mariam, ordförande i militärregimen, att den "Röda terrorn" skulle inriktas på "kontrarevolutionärer". Termen "röd terror" hade Mengistu använt redan i februari 1977, då han manade till kamp mot dem som utövade "vit terror" — varmed han avsåg EPRP-organiserade mord på, enligt militärregimen, drygt 100 regeringstjänstemän sedan oktober

1976. Den regeringsstödda "Röda terrorn" inleddes i mitten av november 1977. Den riktades sig mot personer som påstods vara EPRP-anhängare och inbegrep massarresteringar av ungdomar, systematisk användning av tortyr och avrättning av stora grupper arresterade utan rannsakan och dom. Avrättningarna utfördes i allmänhet av väpnad milis eller av "revolutionära försvarsstyrkor" knutna till fabriker eller institutioner. Beskjutning i avsikt att döda företogs godtyckligt mot grupper av ungdomar som blev sedda på gatorna, vidare under husundersökningar i jakten på EPRP-aktivister samt efter beslut i irreguljära rättegångar under medborgarorganisationens ledning. De som på detta sätt "dömdes" till döden (liksom Johannes) avrättades därefter omedelbart. Avrättningarna lägde rum nattetid, varefter offrens kroppar fick bli liggande till dagen därpå, försedda med varningsskyltar som sade: "Detta var en kontrarevolutionär", eller "Den Röda terrorn skall blomstra" eller liknande. Offrens anhöriga antingen förbjöds att sörja den döde och beordrades att offentligen fördöma honom, eller tilläts köpa tillbaka den dödes kvarlevor — "betala för kulan", som det kallades.

Uppskattningsvis 5.000 ungdomar mellan 12 och 25 år dödades på detta sätt i Addis Abeba under den Röda terrorn. Blodbadet nådde sin kulmen under december 1977 — februari 1978, då arresteringarna var som flest och i medeltal hundra personer dödades per natt. I början av 1978 fördes kampanjen ut till andra städer och till landsbygden. Ännu i maj kunde man då och då se lik utlagda på gatorna i huvudstaden, men i juni upphörde regimen att tala om "Röd terror". Vid den tiden hade även EPRP:s mord på regeringstjänstemän upphört. Enligt regeringen hade då omkring 200 statstjänstemän mördats på 18 månader.

Fastän de "revolutionära åtgärderna" officiellt riktades i huvudsak mot EPRP under 1976 - 1978, kom de politiska dråpen och morderna inte att drabba uteslutande påstadda EPRP-medlemmar. Samma politik hade, praktiskt taget oavbrutet sedan 1970, bedrivits i Eritrea. Detta gällde såväl i städer under etiopisk kontroll som i de krigshärjade områdena, där den etiopiska armén uppges ha begått omfattande övergrepp och grymheter mot den fredliga civilbefolkningen. Liknande beskyllningar har riktats mot de stridande parterna i andra väpnade konflikter i området, i synnerhet den i Ogaden. Där har båda sidor beskyllits för att kränka Genèvekonventionen.

Att uppskatta hur många människor som dödade av politiska skäl i Etiopien de senaste åren låter sig knappast göras. 1977 hävdade förre generalsekreteraren i etiopiska lärarförbundet, att omkring 30.000 människor hade dödade sedan 1974. Amnesty International måste för sin del nöja sig med att konstatera att massmord på civila har förekommit i stridsområdena, medan flera tusen människor har fått sätta livet till, när regeringens säker-

* Begreppet "Röd terror" infördes ursprungligen av Lenin i samband med ryska revolutionen. (Contras anm)

hetsstyrkor har slagit ner den politiska oppositionen i landet.

Artikeln är ett utdrag ur en skrift om Etiopien utgiven av Amnesty Internationals svenska sektion. Utdraget återges med vederbörligt tillstånd. Hela skriften kan rekvideras från Amnesty International, Smålandsgatan 2, 114 34 Stockholm.

Sovjet har stärkt de strategiska positionerna på "Afrikas Horn" de senaste åren. Etiopien har omvandlats till en marxistisk stat. Peter Janke ger bakgrunden.

Den 20 november förstärkte Sovjet sitt strategiska fotfäste på Afrikas Horn, genom att underteckna ett 20-årigt vänskaps- och samarbetsavtal med Etiopien. 1974 undertecknades ett motsvarande avtal med Etiopiens södra grannland Somalia, men det fick endast kort livslängd. Efter avtalet med Somalia har emellertid liknande avtal tecknats med Angola och Mozambique 1977.

Nu följer alltså Etiopien i raden. Vad innebär detta för landets politik? Staten har förklarat att den har den "vetenskapliga socialismen" som filosofisk grund; ett "elitparti" har bildats som med den "demokratiska centralismens metoder" skall genomföra "proletariatets diktatur"; privata företag skall motarbetas; ekonomin centraliseras; och utrikespolitiken anpassas till Sovjetunionens önskemål. Västs ideal har ersatts med Sovjets.

Etiopiens pro-sovjetiska kurs blev uppenbar 1978. Men redan 1977 kunde man inse i vilken riktning landet styrde. Fem grupper sammanslogs till Etiopiens Förbund av Marxist-Leninistiska Organisationer, som bildade kärnan till elitpartiet. I mitten av april utfärdades direktiv om att alla fackföreningar skulle "organisera, bygga upp och beväpna ett arbetarparti för att slutligen kunna grunda partiet formellt." Målsättningen var att grunda ett arbetarparti helt i överensstämmelse med Marxismen-leninismens filosofi. Statschefen överste Mengistu förklarade den 12 september att det nya Förbundet "hade en ansvarsfull uppgift att organisera de politiska ledarna bland de klass-medvetna bönderna, proletarierna och andra arbetarna." I enlighet med detta ansvar satte förbundet också igång med att bygga upp en ungdomsorganisation och en kvinnoorganisation.

På lokal nivå har partiets verksamhet genomförts av lokalgrupper, *kebele*. De har haft fyra huvuduppgifter. För det första att försvara revolutionen, med beväpnade grupper och "folkpatruller". *Kebelet* skulle vidare se till att handlarna höll sig inom priskontrollens ramar, den skulle organisera boendet, utbildningen och hälsovården och slutligen göra de "breda massorna" politiskt medvetna.

Peter Janke

Operation Duva

Tolv sovjetiska generaler och en östtysk general leder i dag Sovjets infiltration i Afrika, enligt franska underrättelsekällor. Uppgifterna har refererats i den ansedda paristidningen Le Figaro. Generalerna dirigerar 40.000 kubaner och 2.000 östtyskar, som finns i olika afrikanska länder. Chefen för de sovjetiska operationerna i Afrika general Borissov finns i Addis Abeba. Övriga 11 sovjet-generaler, liksom den östtyske generalen Tenen är stationerade i Angola.

Le Figaro gav en detaljerad redogörelse för Sovjets planer på att "destabilisera" Afrika. Redogörelsen byggde på dokument som erövrades av franska fallskärmsjägare under invasionen av Zaïres Shaba-provins i maj 1978. Dokumenten avslöjade att invasionen hade planlagts av representanter för Sovjetunionen, Östtyskland och Kuba i Ourgla i Algeriet i mars.

Planerna innefattade ett mord på president Mobutu, vars helikopter skulle skjutas ned. Shaba-provinsen skulle invaderas och där skulle "Folkrepubliken Zaïre" proklameras. Planen gick emellertid om intet när Zaïres säkerhetspolis arresterade en kapten som hade instruerats att genomföra mordet på Mobutu, liksom 18 högre officerare i Zaïres armé, som också var inblandade i sammansvärjningen. Förrådarna har sedermera avrättats.

Avslöjandena och arresteringarna satte emellertid inte stopp för invasionsplanen. *Le Figaro* redovisar hur ett mekaniserat kubanskt regemente under ledning av överste "Jaime" erövrade staden Mutshatsha, medan ett annat regemente av F.d. Katanga-gendarmen, understödda av 20 östtyska och 30 kubanska rådgivare, belägrade Kolwezi.

Sovjets Afrika-armé

För närvarande finns det 23.000 kubaner, 1.000 östtyskar, 200 tjecker, 600 sovjetiska officerare och 300 KGB-agenter, plus elva sovjetiska generaler, i Angola.

Dessutom finns där den östtyske generalen Tenen.

Östtyskarna etablerade närvaro i Etiopien under kriget i Ogaden-provinsen. Bland östtyskarnas viktigaste uppgifter är att bygga upp ett etiopiskt kommunistparti efter sovjetisk modell, och att kontrollera milisen och säkerhetspolisen.

Välinformerade källor menar att högre sovjetiska officerare hjälper till med uppläggnen av operationerna mot guerillan i Eritrea.

Ryssar finns från de högsta staberna ner till fältnivå. Kubanerna består samtidigt den etiopiska offensiven på brigadnivå. Både ryssar och kubaner ger stöd på kommunikations- och sambandsidan och kubanerna utbildar etiopiska soldater för fronttjänst.

Enligt pressrapporter finns det mellan 13.000 och 15.000 kubanska soldater i Etiopien, huvudsakligen i de norra delarna av landet. Det finns hittills inga rapporter om att kubanerna har deltagit aktivt i striderna.

Närvaron av kubanska trupper under sovjetiskt befäl och i samarbete med östtyska styrkor, överensstämmer knappast med Havannas deklaration om "alliansfrihet". Den östtyske partiledaren Erich Honecker medgav offentligt Kubas ställning som allierade inför SED:s (östtyska kommunistpartiets) åttonde centralkommittésammanträde i maj 1978. Han sa att "Östtyskland står sida vid sida med Sovjetunionen, Kuba och andra socialistiska stater, som aktivt stöder folken i Etiopien, Angola och Mozambique."

Missnöje

Enligt besökare som nyligen varit i Angola är många officerare i den angolanska armén missnöjda med att underordnas de sovjetiska och kubanska militärerna i landet. De känner sig störda och hindras att genomföra egna initiativ, och de känner sig hämmade i karriären.

Detta missnöje antydde i ett tal som hölls av en av medlemmarna i politbyrån i det styrande MPLA-partiet, Iko Careira, som samtidigt är försvarsminister. Medgivandena gjordes när Careira talade på fyraårsdagen av bildandet av MPLA:s militära gren FAPLA.

Enligt en rapport från Luanda sa ministern att FAPLA fortfarande mötte en rad "problem", eftersom en del officerare "har svårt att identifiera sig själva helt med de principer som styr en armé, som inte accepterar att individens initiativ skall vara avgörande."

Careira uppmanade samtidigt de kadetter som utbildades av sovjetiska, östtyska och kubanska experter att tillämpa "jämhärd disciplin."

Ministerns tal bekräftar de rykten som cirkulerat under 1978 om ett utbrett missnöje i den angolanska armén, med knytningen till Moskva och Havanna.

Fångar hos UNITA-guerillan har berättat om myterier bland FAPLA:s styrkor i södra Angola.

Enligt välinformerade källor i Europa kommer östtyskarna att överta åtskilliga utbildningsupdrag från kubanerna. Moskva påstås skylla misslyckandena med att kväsa UNITA och FNLA, liksom befrielseörelserna i Cabinda, på kubanerna.

Östtyskland försvarsminister Heinz Hoffman, ledde en delegation till Angola i maj 1978. General Hoffmans ställföreträdare var med i den delegation som under östtyske vice statsministern Werner Krolkowski.

Oskar Bengtsson

Stora affärer i "flykthjälp"

Att föra människor från Östtyskland är en riskabel men lönande affär. Det har också alltmer blivit fråga om ren affärsverksamhet. "Flykthjälpare" arbetar professionellt i Västtyskland för att föra ut sina landsmän från Öst. Det kostar i regel cirka 15.000 tyska mark, och de som deltar i verksamheten tar stora risker.

Flykthjälp

Varje år lyckas ungefär 4.000 människor illegalt ta sig från Östtyskland till Västtyskland. (Pensionärer får resa ut fritt, regimen i Öst ser gärna att Väst tar över de medborgare som bara kostar pengar i form av pensioner). Av de 4.000 flyktingarna använder sig åtskilliga hundra av professionella medhjälpare från "flykthjälpare". Västtyska företag driver verksamheten i förhållandevis stor skala och kan arrangera ett par flykter i veckan.

Att anlita en professionell flykthjälpare är dyrt. Det kostar inemot 15.000 mark, dvs mer än 30.000 kronor. Men de som använder sig av hjälpen anser att det är väl använda pengar. På något år är hela kostnaden intjänad. Betalningen sker vanligen i form av skuldsedlar. Betalning skall ske så snart som möjligt, när flyktingen fått arbete i Väst.

De allra flesta uppfattar skulden som en hedersskuld, men en gång har det inträffat att ett flyktingpar har vägrat att betala. Det var flyktingarna Jürgen och Ingrid Staudemeyer och deras dotter som hade fått hjälp med flykten, i Öst skrivit på en skuldsedel, men sedan de kommit till Väst vägrat att betala. Makarna menade att hjälparens krav var "omoraliskt" och "oetiskt". Så ansåg dock inte domstolen. Målet gick ända till Högsta Domstolen i Karlsruhe. Den instämde med första instans i Berlin som konstaterat att "den som hjälper någon som befinner sig i Öst-Berlin eller Östtyskland att fly till Väst och därmed vinna frihet och rättssäkerhet, handlar i god avsikt och handlandet kan inte betraktas som omoraliskt eller oetiskt." Kontentan av domen blev att makarna Staudemeyer blev förpliktade att betala de 15.000 mark per person som de åtagit sig att betala innan flykten. Till skulden lades rättegångskostnader på 5.000 mark.

Regeringen positiv

Den västtyska regeringen ser i stort sett positivt på flykthjälparnas verksamhet. Inte så att de har någon officiell sanktion. Tvärtom kan det hända att det förekommer olika kritiska uttalanden, inte minst då det är intressant för att nå framsteg i olika förhand-

lingar med regimen i Öst. Men i praktisk handling visar regeringen i Bonn att den ger flykthjälparna sitt stöd.

Verksamheten är som alla förstår mycket riskabel. Åtskilliga flykthjälpare flingslas varje år. Och de döms till stränga straff. Under åren 1973 - 1978 grep de östtyska myndigheterna 952 flykthjälpare, varav 216 satt fängslade i Öst vid årsskiftet 1978/79.

Som exempel på domar under 1978 kan nämnas att Wolf-Dietrich Gehrmann från Väst-Berlin dömdes till 12 års fängelse, för att han gjort ett misslyckat försök att hjälpa en flykting på transitsträckan mellan Väst-Berlin och Förbundsrepubliken i närheten av Halle. En annan domstol dömde Dieter Riemann till åtta års fängelse och Reinhold Lehner till sju års fängelse, för att de försökt hjälpa flyktingar. Riemann kom från Förbundsrepubliken och Lehner från Väst-Berlin.

Den västtyska regeringen betalar de tillfångatagna flykthjälparnas advokatkostnader, och försöker också köpa dem fria. Ungefär

40.000 mark kostar det den västtyska regeringen att friköpa de av sina medborgare som har försökt hjälpa landsmän över till Väst. Men hjälp kan bara den påräkna som varit en oförvitlig medborgare i Väst. Minsta lilla butiksnatteri gör att regeringen i Bonn låter flykthjälparen avtjäna hela straffet i Öst.

Och många av dem som gör själva "hantverket" har ett brottsligt förflutet. En av de största i branschen, Julius Lamp¹, som själv bara organiserar verksamheten från Hamburg, säger att det bara finns tre persontyper som han kan få att genomföra "hantverket": De som är skuldsatta över öronen, de som är idioter och de som är kriminella. Det ger naturligtvis ingen vacker bild av verksamheten. Men den är säkert realistisk. Och gör den inte mindre respektabel.

Den som genomför det praktiska arbetet i samband med flykten får mellan 2.000 och 3.000 mark för besväret. Och tar risken att råka ut för ett långvarigt fängelsestraff i Öst.

SCHULDSCHHEIN

Ich, Feldhaus geb. 1944

wohnhaft A. Bl. 22, Hirschfelder Str. 5

verpflichte mich, meine Honorarschulden in Höhe von

DM 12.000,-

(in Worten) 12.000,-

so schnell es mir möglich ist abzurufen.

Datum: 12.1.78

(Unterschrift)

Skuldsedel, som flyktingen skriver på i Öst. Denna skuldsedel förpliktar flyktingen att betala 12.000 mark till flykthjälparen "så snart som möjligt."

Resten av flyktarvodet på 15.000 mark (i bästa fall kommer man undan med 10.000 mark, i värsta fall kan det kosta ända upp till 20.000 mark) går till informationsinsamling, kontaktarbete och bilinköp/bilombyggnad.

Varje flykt måste förberedas noggrant. Mötesplatser avtalas. Planer görs upp. En ny bil måste köpas in och byggas om, så att den kan dölja flyktingen. Flyktadministratören Lamp1 själv skall naturligtvis också ha en del för sitt arbete. Han sysslar med flykthjälper på heltid.

Lamp1 gjorde sin första hjälpsats 1975, och de första 27 genomfördes utan ett enda misstag! Men sedan drabbades organisationen av olyckor slag i slag. På en månad blev fyra av Lamp1s medhjälpare gripna. Idag sitter fortfarande tio av hans medhjälpare fängslade i Östtyskland och Öst-Berlin.

Men Lamp1 har samtidigt lyckats få över mer än 110 personer till Väst!

Satt tre år i fängelse

En av Lamp1s medhjälpare från 1975 greps vid sin tredje färd till Öst. Det var Jürgen Ellsner, som nu är 34 år. Den östtyska polisen grep Ellsner och hans två flyktingar, en mor och dotter, vid gränsstationen i Helmstedt. Ellsner dömdes av tingsrätten i Leipzig till sju och ett halvt års fängelse enligt paragraf 105 (statsfientlig människohandel). Ellsner satt i 33 månader i fängelse i Öst-Berlin, innan han friköptes av den västtyska regeringen.

Ellsner fick dåligt med mat: "Bröd fick vi så mycket vi ville, men sällan margarin till, bara sylt. En gång blev jag pryglad för att jag inte rakat mig ordentligt. Det var en av vakterna som gav mig ett knyvässtag på munnen. Jag förlorade en tand och blödde som ett svin."

Ellsner menar emellertid att han gjort en viktig insats för att rädda människor från Öst, och så fort han blev frisläppt, så anmälde han sig till sin före chef Julius Lamp1. Av förklarliga skäl kan han själv inte genomföra några färder till Öst, men han är med och organiserar arbetet på Lamp1s kontor.

Ostsidan försöker nu naturligtvis att infiltrera de olika flykthjälpsorganisationerna. Ertappade flykthjälpare kan exempelvis bli erbjudna straffnedsättning och kontant ersättning om de går med på att bli informatörer när de kommer tillbaka till Väst. Och man försöker naturligtvis också få ut all tänkbar information ur dem redan från början. Men även här ingriper de västtyska myndigheterna till flykthjälparnas förmån. En medhjälpare till Julius Lamp1 avslöjades för en tid sedan som infiltratör från Öst. Han hade avslöjat 16 blivande "kunder" till Lamp1 för den östtyska hemliga polisen. Han har nyligen dömts till tre och ett halvt års fängelse av en domstol i Hamburg.

Lamp1 har också upptäckt att han haft inbrott på sitt kontor, där man har gått igenom papper, för att få tag på bilnummer och kontaktadresser. Sådana händelser innebär naturligtvis att försiktighetsåtgärderna skärps.

Även amatörer kan lyckas. Peter Eismann lyckades föra ut sin östtyska flickvän Gabriele Brauns och hennes son Oliver, genom att gömma dem i sin privatbil. De två kröp ihop i väskor i bagagefacket.

Flykt med bil

Nästan alla Lamp1s flyktarrangemang bygger på att flyktingen och medhjälparen träffas på en uppgjord plats, varefter flyktingen stuvas in i den för ändamålet speciellt ombyggda bilen. Särskilt vanligt är det att möten arrangeras längs de tre stora vägarna från Väst-Berlin till Västtyskland. Där är det ofta möjligt att stanna till, utan att väcka uppmärksamhet, samtidigt som en flykting kan smyga sig fram till vägen. Vid kontrollerna vid Väst-Berlins respektive Västtysklands gräns, är kontrollen långtifrån så noggrann som den är vid den genomgående trafiken från det "riktiga" Östtyskland till Västtyskland. Västbilar får stoppas vid kontrollerna till Berlin-vägarna endast om ostsidan har "grundad misstanke" att anta att det är något misstänkt med bilen. Detta gäller sedan 1971, då en överenskommelse om transittrafiken träffades. Det är också sedan detta år som det har blivit möjligt att använda sig av denna väg till Väst, för alltför östtyskar. De östtyska myndigheterna är naturligtvis medvetna om trafiken och har därför skärpt kontrollen.

Det är de professionella flykthjälparna som är framgångsrikast. Den professionella organisationen minimerar risken för "tekniska" misstag. Å andra sidan är organisationen öppen för infiltrationsförsök från den östtyska hemliga polisen. Det finns många som själva försöker ordna sin flykt på liknande sätt, med mer amatörmässiga medhjälpare från Väst. Det är riskabelt, men får ofta ett lyckligt slut.

Andra ordnar flykten över tredje land, exempelvis Tjeckoslovakien eller Ungern, dit östtyskar har möjlighet att resa någorlunda fritt.

Flykt över gränsen

Idag är det bara något hundratal flyktingar som varje år framgångsrikt lyckas ta sig över gränsen mellan Öst- och Västtyskland på det "traditionella" sättet. Miljontals minor, automatiska skjutningsordningar och andra bevakningsanläggningar gör det företaget extremt riskfyllt. Men även där finns det de som lyckas, hur otroligt det än kan verka.

En av de få som lyckats ta sig över själva gränslinjen under 1978 var Hans-Peter Pflug. Natten till den 8 april 1978 tog han sig över gränsen. Hans-Peter Pflug var gränsvakt och kände området mycket väl. Det gjorde att han kunde ta sig igenom hela den tre kilometer breda spärrzonen. Vid det näst sista hindret före gränsen kom han emellertid emot den larmanordning som utlöser de självskjutande dödsautomaterna SM 70. Automaten sprutade iväg splitter mot Hans-Peter Pflug, men han skadades lyckligtvis enbart i benet. Innan de östtyska gränsvakterna hann fram till honom hade han tagit sig i säkerhet i Väst.

Hans-Peter Pflug gjorde värplikten vid gränsstyrkorna, och under tjänstgöringen fick han grundlig information om hur gränslinjen var uppbyggd. Denna kunskap utnyttjade han under sin flykt. Pflug har sin fru och en dotter född hösten 1977 kvar i Östtyskland. Han försöker nu få ut dem till Väst.

Hans-Peter Pflug säger att han var genomtrött på systemet i Östtyskland. Han var inte fri som människa. Han tvingades stå för åsikter som han inte hade.

(I Contra nummer 2 1976 fanns en artikel som behandlade de åtgärder som då åjdtogs för att stärka gränsen mellan Öst- och Västtyskland).

Sven Enberg

TERRORISM

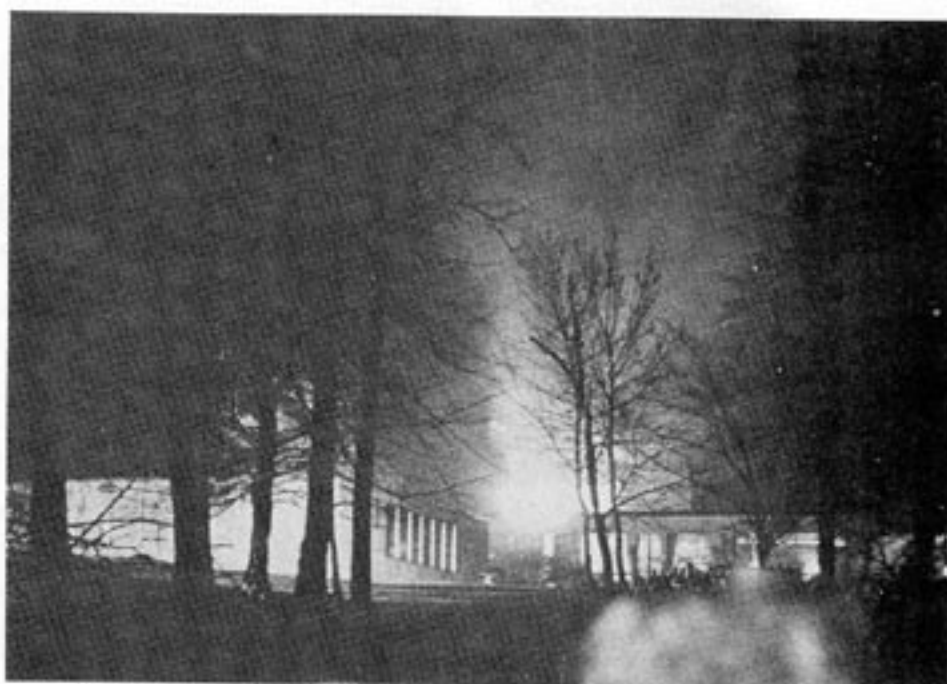
Bertil Häggman har nyligen utgett två skrifter om 70-talets internationella plåga — terrorismen. Låt oss snabbt klara av den ena "Politiskt våld: Gerilla, Revolution, Subversion, Terrorism." Den är utgiven av Stiftelsen för konfliktanalys (Box 1011, 262 01 Ängelholm). Det är en stencil som består av några delvis förklarade artiklar om terrorism och därefter en 13-sidor lång litteraturlista, som tar upp litteratur som behandlar det politiska våldet. Skriften kan enbart rekommenderas för den som har ett mycket starkt specialintresse och behov av att gå vidare i litteraturlistanens omfattande urval av internationell litteratur.

Om vi alltså knappast vill rekommendera skriften "Politiskt våld", så är läget helt annat vad gäller den andra nyutkomna skriften av Bertil Häggman. Det är en bok med titeln "Terrorism. Vår tids krigföring." Utgiven av Berghs förlag i Malmö. Boken är på 236 sidor och kostar cirka 55 kronor i bokhandeln. Den kan också köpas genom Contra eller Bokklubben Frihetsforum.

Boken ger en värdefull översikt över teori och praktik i den internationella terrorismens värld. Med stor grundlighet börjar författaren diskutera terrorismens framväxt under 1800-talet, då den delvis tjänade helt andra ideologier än idag. Bakom terrorismen ligger ofta (men inte alltid) ett omfattande teoretiskt resonemang. En betydande del av teorierna bakom terrorismen har utvecklats i Ryssland under tsar-tiden. En hel del av de teorier som utvecklades i Tsar-ryssland övertogs av Lenin. Han använde dem inte bara för att genomföra sin egen revolution, utan också i försöken att sprida den kommunistiska läran till andra länder. Och idag är den internationella terrorismen i hög utsträckning knuten till Lenins efterföljare, såväl i form av dagens sovjetiska ledargarnityr som i form av mer oberoende revolutionärer med vänsterorientering.

Författaren behandlar i de inledande avsnitten för det första teorin bakom "det revolutionära kriget", för det andra den nationellt begränsade vänsterinriktade revolutionära terrorismen (i exempelvis Uruguay), för det tredje nationalistiska terrorister (mest känt är väl i denna kategori G. Prinzips mord på den österrikiske tronföljaren Franz Ferdinand i Sarajevo den 28 juni 1914, den händelse som var den utlösande faktorn bakom första världskriget).

Det fjärde, intressantaste och mest omfattande avsnittet i boken behandlar den internationella terrorismen. Det är där vi har organisationer som PLO, Baader-Meinhof-ligan, japanska röda armén m.fl. Det är organisationer som satt skräck i många och som delvis tvingat västvärlden till omprövning i viktiga politiska frågor. Det finns ett klart samband mellan de olika terroristgrupperna, och i bakgrunden syns ofta Moskvaskugga.

Den västtyska ambassaden i Stockholm sprängs i luften av terrorister i april 1975.

Terrorismen har ställt de västerländska demokratierna inför helt nya prov. Det gäller att skapa en medvetenhet mot terrorismen, som gör att korrekta beslut kan fattas i en besvärlig situation. Att ge efter för terroristerna var den gängse metoden i ett tidigt skede, men attityden har hårdnat alltmer från myndigheternas sida. Ett exempel på detta är Italiens vägran att göra några som helst eftergifter vid kidnappningen av förre premiärministern Aldo Moro.

Samma dag som Andreas Baader, Jan Carl Raspe och Gudrun Ensslin begick självmord i sin celler i Stuttgart försökte terroristerna göra "martyrer" av dem. Men det var det knappast någon mer än vissa extremister på Sveriges Radio som gick på. Efter det strax därpå följande mordet på Hanns-Martin Schleyer gjorde den socialdemokratiske tyske förbundskanslern en deklaration som klargjorde den tyska inställningen till terrorismen: "Terrorismen är inte död, varken i Tyskland eller någon annan stans i världen." Schmidt har genom sin politik visat att det går att begränsa terroristernas spelrum. Det är en hård politik som har visat sig vara framgångsrik. Problemet har länge varit att det inte funnits något internationellt samarbete för att begränsa terrorismen. Terrorismen har i stor utsträckning varit internationell, och det har fördrats internationella metoder för att komma åt företeelsen. I juli 1978 träffades emellertid en överenskommelse om att ett antal ledande länder skall arbeta för stopp på flygningar till länder som ger en fristad åt flygplanskapare. Detta är ett viktigt första steg i kampen mot den internationella terrorismen.

Trots sådana överenskommelser fortsätter de kommunistiska staterna att utbilda och finansiera terrorister. För en tid sedan avslöjades att Kuba haft planer på en "Europa-brigad" av internationella terrorister, rekryterade och utbildade i huvudsak på Kuba. Ledare för verksamheten skall vara vice statsministern på Kuba Carlos Rafael Rodriguez. Medlemmarna i den internationella

terroristbrigaden avses uppträda i Europa som politiska flyktingar från Latinamerika. Sådana som Invandrarverkets chef Kjell Öberg ömmar särskilt för.

Även i Sovjetunionen finns utbildning av terrorister, vi har tidigare berättat om en del i Contra, men i Häggmans bok finns mycket mer att hämta om detta. Av de ungefär 10.000 personer som har genomgått terroristutbildning i Sovjetunionen, på Kuba och i vissa arabstater uppger Häggman att cirka 200 uppges befinna sig i Mexiko, 400 i England, 600-700 i Västtyskland, 500 i Frankrike, 400 i Holland och 200 var i Sverige, Österrike och Italien.

Norbert Kröcher är det för en bredare allmänhet kanske mest kända exemplet på en svensk gren av den internationella terrorismen, även om naturligtvis sprängningen av tyska ambassaden i Stockholm i april 1975 också gjorde många medborgare medvetna om att vårt land på inget sätt är förskonat från den internationella terrorismens härjningar.

Sverige har dessvärre i viss utsträckning, på grund av våra öppna gränser, tjänat som sambandscentral för internationella terrorligror.

Terrorismen måste naturligtvis i första hand bemötas med politiska medel, men för den enskilde som befinner sig i en utsatt position kan det vara väsentligt att genomföra korrekta skyddsåtgärder. I de avslutande kapitlen av boken ges därför praktiska råd om hur den enskilde skyddar sig mot terroristhotet. För den som inte är företagsledare, diplomat eller politiker är det naturligtvis ingen nödvändig läsning. Men boken i övrigt är viktig läsning för alla. Och för de utsatta grupperna kan de avslutande kapitlen vara livsviktig läsning.

Oskar Bengtsson

DE LEVANDE

I USA har under de senaste åren en ny filosofisk riktning vunnit alltmer i styrka. Den kallar sig libertarianism. Den bygger ursprungligen på liberala värderingar om statens icke-inblandning i individernas liv,

men eftersom ordet "liberal" i Amerika är förbehållat anhängare av närmast socialdemokratiska idéer har den nya skolan tvingats finna ett nytt namn.

Idéerna är inte nya, och de har sedan länge förespråkats av många debutörer i USA. Man kan emellertid säga att idéerna under de senaste åren vunnit en allt större spridning, och idag har en sådan styrka att de inte enbart är av filosofiskt intresse. Libertarianernas idéer börjar påverka det politiska livet i USA.

Den stora portalfiguren i amerikansk libertarianism är författarinnan Ayn Rand. Ayn Rand föddes i Sankt Petersburg 1905 och flydde till USA 1926, sedan hon upplevt kommunisternas maktövertagande 1917 och därefter inbördeskriget och Lenins Nya Ekonomiska Politik (NEP). Det var i denna miljö som hon lae grunden till det tänkande som resulterat i en kompromisslös tro på individens förmåga att ta hand om sina egna angelägenheter, och en lika kompromisslös tro på att statliga ingripanden i ekonomin endast är till skada för medborgarna.

Ayn Rand är en mycket provokativ och intressant tänkare i samhällsfrågor. Men det hade säkert inte gjort henne till det stora namn hon blivit, om hon inte samtidigt varit en fantastisk begåvning som romanförfattarinna. Hon har presenterat sin filosofi i tre tegelstensromaner, som emellertid är så väl skrivna och fascinerande att de trots sitt omfång sträckläses.

Den första boken, som på engelska utkom redan 1936, har nu lättigen utkommit på svenska. Det är Lindfors bokförlag som gett ut "De levande" (475 sidor, bokhandelspris cirka 70:-; kan köpas från Contra för 58:- och genom Bokklubben Frihetsforum för 48 kronor).

Boken bygger på Ayn Rands egna erfarenheter från det unga Sovjetunionen, där unga människor råkar i konflikt med samhället och med andra grupperingar i den nyfödda staten. Där linjerna emellertid kompliceras av starka känslomässiga band som går tvärs över gränserna mellan de olika grupperna i samhället.

Boken är en initierad beskrivning av kommunismen som ekonomiskt och politiskt system, samtidigt som den tar upp en mer universell konflikt mellan individen och samhället.

Det här låter mähända som något mycket avancerat och svårgräpbart. Men så är alls inte fallet. Ayn Rands stora styrka är att hon presenterar sina åsikter så utomordentligt skickligt i romanens form. Och att hennes romaner är så fascinerande och intresseväckande att de läses av dem som inte är intresserade av Ayn Rands filosofi med lika stor iver som av dem som har djupare motiv för att läsa Ayn Rand.

Den som någon gång läser romaner får inte missa Ayn Rand. Det är en upplevelse utöver det vanliga.

"De levande" är som nämnts den första av Ayn Rands tre stora idéromaner. Förlaget hoppas kunna utge även "The Fountainhead" och mähända så småningom t.o.m. den 1200 sidor tjocka "Atlas shrugged". För dem som läser engelska finns emellertid dessa två

FÖRTRYCK I KINA

I dagarna har Amnesty Internationals svenska sektion gett ut en bok om politiska fångar i Kina. Den kan köpas genom Contra (eller Bokklubben Frihetsforum). Priset är när detta skrives ej fastställt, men ligger under 30 kronor.

Det är första gången som en heltäckande överblick över det politiska förtrycket i Kina ges på svenska. Det är en mycket svår uppgift som Amnesty gett sig in på, inte minst mot bakgrund av de höga kvalitetskrav som Amnesty ställer på dokumentation och bevisning. Mot bakgrund av de höga krav som ställs görs inga försök att mäta antalet politiska fångar eller politiska avrättningar, men en förkrossande dokumentation ges i form av exempel på politiskt förtryck.

Boken behandlar Kina under hela perioden från kommunisternas maktövertagande till 1978. Den tar därför upp händelser som utspelats såväl under 1950-talet, som i samband med Kulturrevolutionen, "de fyras gäng" som den nuvarande regimen under Teng Hsiao-ping/Hua Kuo-feng.

Ett av exemplen på att det politiska förtrycket fortsätter under den nuvarande regimen är ett fotografi från den 18 februari 1978, som visar ett plakat från Kwangtung-provinsen, som tillkännager avrättningen av Ho Chun-shu, som dömts till döden enligt lagen om bekämpande av kontrarevolutionen. Domen fastställdes av Kinas högsta domstol. Brottet var att Ho hade tryckt och distribuerat "kontrarevolutionära flygblad". Det är i få länder där t.o.m. flygbladsdistribution kan vara förenat med dödsstraff. Kina är ett av dessa få länder.

Den nya ledningen i Kina har inneburit en lättnad för många som råkade ut för "de fyras gängs" vrede, men idag är det andra grupper som drabbas av politisk förföljelse. Kritiken mot de fyras gäng har emellertid lett till att det från den perioden finns ovanligt mycket officiellt kinesiskt material som belyser missförhållandena. Ett exempel på detta kan hämtas ur *Folkets Dagblad* i Peking från den 9 december 1977. I juli 1973 begick en elev vid Machenus mellanskola (i provinsen Henan) självmord. Självmordet genomfördes sedan eleven utsatts för kritik av Luo Chang-ji och Yang Tian-cheng från skolledningen. Eleven hade misslyckats i ett engelskprov, men eleven menade att hon inte behövde lära sig några främmande språk. En undersökningskommitté tillsattes, som 1974 togs över av anhängare till "de fyras gäng". Kommittén gjorde händelsen till en politisk affär och Luo Chang-ji och Yang Tian-cheng arresterades som "kontrarevolutionärer." Enligt *Folkets Dagblad* hade provinsens partiledning nyligen beslutat att ompröva beslutet att fängsla Luo och Yang.

Ett exempel som lämnas från en tidigare period i det kommunistiska Kinas historia

romaner i billiga pocketupplagor i bokhandeln. *Sven Enberg*

gäller Yang Rong, som greps av de röda garderna i slutet av kulturrevolutionen. Hans fall har återberättats för Amnesty av en f.d. fängelsekamrat:

Yang Rong var i fyrtioårsåldern när han greps i Kanton 1968, anklagad för att vara "antisocialist". Fram till kulturrevolutionen hade Yang varit sekreterare vid avdelningen för kultur och historia vid Kwangtung-provinsens museum. Han var gift och hade en dotter. Han hade enligt kommunisterna "god klassbakgrund" och hade deltagit i den kommunistiska revolutionen.

Under kulturrevolutionen anslöt sig Yang till en av "rebellfraktionerna" och deltog i en väpnad strid 1967. Efter denna strid ville han avstå från all politisk verksamhet och återvände för en tid till sin födelseby.

När Yang kom tillbaka till Kanton misstänktes han, på grund av sin frånvaro, för förräderi, och lästes in i ett rum på museet. Yang pressades för att erkänna att han hade uttalat sig mot ordförande Mao i någon av de artiklar eller dikter som han skrivit. Hans hustru greps också, och hon hade redan erkänt att Yang uttalat sig mot Mao och mot socialismen. Yang hörde en kvinnas skrik under nätterna. Han trodde att hans hustru verkligen satt inspärrad och erkände att han en gång då han varit ensam med sin hustru hade uttalat sig mot socialismen.

Efter erkännandet fördes Yang till säkerhetspolisen i Kanton. Den ville först inte ta hand om Yang, men övertygades så småningom om detta av de röda garderna. Han fördes så småningom till Hemulang, där han fick dela cell med två andra fångar, som genast började fråga ut honom. De stal också hans tillhörigheter. Yang blev alltmer hotad och försökte tillkalla hjälp, vilket föranledde de andra två fångarna att angripa honom ännu hårdare. Efter ett par dagar försökte Yang begå självmord genom att slå huvudet i väggen. De andra fångarna blev då rädda och sa att om han ville dö, behövde han bara ropa kontrarevolutionära slagord, så skulle han bli avrättad. Yang tog dem på orden och började skrika "Ned med Mao! Ned med kommunistiska partiet! Leve Chiang Kai-shek!" Vakterna kom genast, släpade ut honom ur cellen och slog upp honom med handbojor, för att få honom att sluta skrika. Yang förlorade medvetandet, och när han kvicknade till var han fastbunden vid en stång i fönstret med fötterna. Han började skrika slagord igen. Vakterna kom tillbaka och band fast hans händer också vid stängen. Yang fick sedan befinna sig i denna obekväma ställning utan mat och vatten under ett dygn. När hans bojor släpptes nästa dag förklarade fängelsedirektören att "Det här är en diktatorisk organisation. Du måste följa reglementet. Om Du vill säga något får Du vänta till rättegången."

Efter denna händelse menade fängelseledningen att Yang skapat ett nytt problem för sig. Hans ursprungliga brott var

Nytt från fånglägren

Contra presenterar under denna fasta rubrik nyheter om fångar, fångläger och fängelser i Östblocket och övriga kommunistländer.

Frigivna i Kina

Den nuvarande regimen i Kina har utfäst sig att frisläppa 110.000 politiska fångar, som suttit fängslade sedan de "hundra blommornas kampanj" 1957.

(National Review, New York)

Teng Hsiao-pings dotter

1968 greps Teng Hsiao-pings dotter Teng Pu-fong, och hennes bror Teng Han. Gripandet skedde på order av "de fyras gäng", och de två misshandlades svårt. Dottern är sedan dess krympling.

(Intern Informationen, Interlaken)

Pjotr Vins

Pjotr Vins är 22 år och son till den kände pastorn Giorgij Vins, som f.n. befinner sig i ett sibiriskt fängelse. Pjotr fängslades den 14 maj 1978, och blev redan första dagen misshandlad av en fångvaktare som hette Furllet. Pjotr kastades till marken av Furllet, som sedan sparkade honom. Nästa gång Pjotr utsattes för fysiskt våld var när han vägrade att medverka i arbetet på att bygga ut den s.k. dödszonen runt fängelset. Han motiverade vägran med att hans far sitter i fängelse, att hans farmor tillbringade många år i fängelse och att hans farfar dog i ett sibiriskt koncentrationsläger. Pjotr menade att det skulle vara ett brott mot hans närmaste familj att delta i arbetet på att bygga ut dödszonen. Den som svarade för misshandeln den gången var överstelöjtnant Lirnik. Efter misshandeln placerades Pjotr i isoleringscell i nio dagar. Som protest mot detta genomförde Pjotr en hungerstrejk mellan den 10 och 18 juni.

Så snart familjen fått tillstånd att besöka honom, och då fått höra talas om misshandeln, skickade de protesttelegram till president Brezjnev och till Sovjets riksåklagare Rudenko, liksom till flera regeringsmedlemmar.

Efter detta blev Pjotr utsatt för grövre misshandel än någonsin tidigare, medan han satt i isoleringscell.

Familjen lyckades föra ut information till Väst om vad som hänt Pjotr, vilket fick till följd att fängelset översvämmades av brev med protester och frågor om hur det stod till med Pjotr. Detta fick till följd att Pjotr släpptes ut i isoleringscellen och fick specialdiät för att återhämta krafterna.

Som barn var Pjotr Vins sjuklig. Han genomgick fem större operationer. Större delen av tarmen är bortopererad. Samtidigt med Pjotr låg sju andra barn på sjukhuset för samma operation. Bara Pjotr överlevde.

Pjotr kommer att lida av värk i magen under resten av sitt liv. Han blev frikallad från militärtjänst av medicinska skäl.

I december 1977 och januari 1978 fängslades Pjotr Vins på 30 dagar på grundval av falska anklagelser. Under den perioden utsattes han också för misshandel, och genomförde en hungerstrejk. Behandlingen i fängelset ledde till att Pjotr nu också drabbats av hjärtfel.

Pjotr Vins är född 1956, men har trots detta redan grånat hår. I april 1978 dömdes han till ett års fängelse för att han var arbetslös.

Pjotr anvisades arbete i stenbrottet, sedan han förts till fängelset. Det var ett hårt arbete, och Pjotr fick stå till midjan i smutsigt vatten under arbetet. De våta kläderna kunde inte torkas i barackerna efter arbetet. Pjotr arbetade

i stenbrottet i två veckor, innan han förflyttades till att gräva diken.

Nu arbetar han, på grund av sin dåliga hälsa, i fängelsets fabrik.

I fängelset lärde Pjotr känna en annan troende, Vasilij Varlydan. Han hörde till samma arbetslag som Pjotr och genomförde också en hungerstrejk den 10-18 juni som en sympatiåtgärd. Efter detta skilde fängelset ledningen de två åt, och Pjotr får inte ha kontakt med Varlydan.

(Uppgifterna om Pjotr Vins har sammanställts av Alexander Solzjenitsyns hustru Natalja)

Laimons Niedre

Den sjuklige svenske medborgaren Laimons Niedre som befinner sig i ett okänt fångläger i Sovjetunionen kan enligt de sovjetiska myndigheterna tillskrivas under adressen: 5110/1, ZjCh, Utjrezjdenie, Moskva. Niedre befinner sig ej i Moskva-trakten, men brev vidarebefordras via Moskva.

Svensk dömd till åtta år i Prag

Svensken Mikael Bahner sitter sedan mars 1978 i fängelse i Tjeckoslovakien. Han dömdes i december till åtta års fängelse för att han hjälpt människor att fly från Tjeckoslovakien. Bahners verksamhet har varit helt ideell. Han har bara tagit betalt för direkta utlägg i samband med flyktooperationerna, som delvis har genomförts med hjälp av förfalskade pass.

Anatolij Sjtjaranskij

Anatolij Sjtjaranskij, den ledande judiske medborgarrättskampen i Sovjet, har förts till ett arbetsläger i närheten av staden Sjistopol vid Volga, cirka 100 mil öster om Moskva.

(Chronos, Stavanger)

Vapenvägrare fick fem år

I Sovjet straffas vapenvägrare hårt. Viktor N. Montik dömdes exempelvis till fem års arbetsläger för att han av religiösa skäl vägrat bära vapen. Viktor V. Perederejev fick tre års arbetsläger. Han vägrade inte att göra militärtjänsten, men ville inte avlägga den ed som alla sovjetiska soldater måste avlägga.

(Fri informasjon, Oslo)

Plakat i Kwangtung-provinsen som kungör att provinsens Högsta Domstol fastställt dödsdomen mot Ho Chun-shu, som dömts för kontrarevolutionär verksamhet. Ho hade delat ut flygblad. Dödsdomen avkunnades och verkställdes i februari 1978.

kanske inte så allvarligt, men nu hade han ställt till det för sig. "Du skulle inte ha skrikit dessa slagord, om Du inte från början tänkt sådana tankar" menade fängelsedirektören.

Yang Rong fängslades 1968. 1975 hade han ännu inte hörts av hos familjen.

Carl G. Holm

Washington:

Facket allt svagare i USA

Från *Contras* Washington-korrespondent Allan C. Brownfeld

De amerikanska fackföreningarnas inflytande minskar för närvarande kraftigt. För tio år sedan var 23 procent av den amerikanska arbetskraften organiserad i fackföreningar, men idag är siffran nere i 10,4 procent. Det finns en offentlig myndighet som heter National Labor Relations Board, som anordnar omröstningar på arbetsplatser, för att avgöra om en fackförening företräder en majoritet av de anställda, och i så fall vilken fackförening som är den största. Under 1977 blev facket godkänt i 45,9 % av dessa omröstningar. 1968 var siffran 57,1%.

Trots att demokraterna har en majoritet på två-mot-ett både i representanthuset och senaten (majoriteten minskade något i valen i november förra året) så har fackföreningarna inte lyckats genomdriva många av sina krav i kongressen. Fackföreningarna har krävt ändringar av de lagar som styr fackföreningarnas verksamhet.

Herbert Northrup, vid Wharton School vid University of Pennsylvania menar att fackföreningarnas problem idag är att de inte har en "säljbar produkt". Många arbetare ser inte längre några fördelar med att ansluta sig till facket. I sydstaterna, där fackföreningarna är som svagast, har lönerna under de senaste tio åren stigit med 36% och antalet arbetstillfällen har ökat med 35% - många arbetare menar att dessa framsteg har nåtts just därför att fackföreningarna är så svaga, och därför inte ställer till problem i relationerna mellan företaget och de anställda. Professor Northrup menar att löne- och sysselsättningsutvecklingen motverkar fackföreningarnas rekryteringskampanjer, och att det inte hjälper med någon ändrad lagstiftning för att få en ändring till stånd.

Faktum är att den amerikanska arbetskraften för närvarande genomgår en genomgripande förändring. Under den gångna tioårsperioden har 5,3 miljoner nya arbeten skapats i service-näringsarna, medan antalet arbeten i tillverkningsindustrin varit oförändrat.

Amerikanska LO, AFL-CIO, har sju styrelseledamöter som är över 65 år, och en majoritet av styrelsen är en bra bit över femtio år, trots att hälften av de sysselsatta nu är under 35 år. Det gör att många är förhållandevis ointresserade av fackföreningarnas viktigaste frågor: pensionerna och anställningstryggheten. Dagens arbetare är också välutbildad. Medianarbetaren har gått 12,6 år i skolan. Det gör att man är mindre villig att utan vidare acceptera fackets uttalanden och åtgärder. Dessutom har andelen kvinnor i arbetskraften ökat från 28% 1947 till 42% idag. Kvinnor ansluter

sig i mindre utsträckning än män till facket. Och fackföreningarna styrs nästan helt av män. En undersökning som gjorts vid Princeton - universitetet visar f.ö. att löneskillnaderna mellan män och kvinnor ökar, ju fler som är anslutna till facket.

Fackföreningarna är impopulära - såväl bland amerikanerna i allmänhet, som bland medlemmarna. En opinionsundersökning som genomförts av det välrenommerade företaget Pat Caddell, visade att 56% av amerikanerna ansåg att facket hade för stor makt. Bara 22% ansåg att lagstiftningen skulle ändras för att underlätta fackets arbete. En annan opinionsundersökning som gjorts av Opinion Research Corp. visade att bara 33% av fackets egna medlemmar stödde förslaget till ändrad lagstiftning, som lagts fram av AFL-CIO. 51% ansåg att fackföreningsledarna redan hade för stor makt. Robert Thompson, som är chef för amerikanska handelskammarens sektion för företagsledningsfrågor, menar att "det amerikanska folket kraftigt motsätter sig alla försök att ge facket ökad makt."

Fackföreningsledarna vill inte själva ta på sig ansvaret för fackets tillbakagång. De har i stället startat en kampanj mot "storfinansens", "den nya högern" och en rad andra påstådda fiender. George Meany, chefen för AFL-CIO, skyller fackföreningarnas misslyckanden på storfinansens girighet, som enligt honom har inneburit att storfinansens börjat för "klasskrig" mot fackföreningarna. Andra fackföreningsledare instämmer. Förbundsordföranden William Winesinger menar exempelvis att det enda sättet för facket att stärka sin position är att återgå till 1930-talets förhandlingssituation, med blodsutgjutelse och våldsamma strejker.

Stålarbetarnas ordförande Lloyd McBride säger att företagarnas målsättning är att "eliminera arbetarrörelsen från det amerikanska samhället." Winesinger går ännu längre - han visar hur desperata fackföreningsledare utan anhängare kan bli. Han säger att de som är kritiska mot fackets maktställning har "som sina andliga föregångare i Hitlers Tyskland, Mussolinis Italien och Francos Spanien ingenting annat än förakt till övers för demokratin och demokratiska institutioner."

Faktum är att det är fackförbunden som inte har någon respekt för demokratin. Om vi med demokrati menar varje individs rätt att själv fatta viktiga beslut. Det är facket som försöker tvinga män och kvinnor att ansluta sig till facket mot sin vilja genom organisationsklausuler. Och anledningen till detta är att majoriteten vägrar att ansluta sig frivilligt.

Det är inte ovanligt att kommunister och

fascister diskuterar brott mot de mänskliga rättigheterna i Väst. I Rhodesia kallar sig terroristerna för "Patriotiska Fronten" och de kambodjanska kommunisterna talar om sin folkmordspolitik som "nationell befrielse". Att ändra språkbruket och använda termer i motsatt betydelse är ett välkänt knep från anhängare av totalitära system. Och när man hör AFL-CIO tala om "nazister" och "fascister", så faller det in i mönstret. Sådana anklagelser säger oss emellertid mer om de som anklagar än de som är anklagade.

Fackföreningarna har råkat i vanrykte inte på grund av kritikernas kritik, utan på grund av sin egen verksamhet. Att medge det är naturligtvis svårt. Det är mycket enklare att diskutera "klasskamp" och att förutse våld och elände. Det är en desperationens röst.

Allan C. Brownfeld

Den amerikanska fackföreningsrörelsen är, som framgår av Allan C. Brownfelds rapport, mycket svag, särskilt vid en jämförelse med den svenska fackföreningsrörelsen. Det kanske är därför som strejker och andra arbetskonflikter är betydligt vanligare i USA än i Sverige. Men det rör sig oftast om små och lokala motsättningar som urartar i strejk. Det är mycket sällan som åtgärder genomförs på det nationella planet.

Allan C. Brownfeld

Privatiserad flygbas

Den amerikanska flygbasen Vance Air Force Base i Oklahoma har lagts ut på entreprenad till Northrop Corporation. Företaget sköter all verksamhet på basen, med undantag för piloterna, som är anställda av flygvapnet. Vance Air Force Base kostar mellan 20 och 30% mindre att driva än jämförbara flygbaser som helt drivs av det amerikanska flygvapnet. (Reason, Santa Barbara)

notiser Sverige

Centrum-Demokraterna

Contras artikel om Centrum-Demokraterna i förra numret kom mycket olämpligt, samtidigt som den interna konflikt som omtalas i artikeln exploderade och partiet splittrades i två delar. Vi har därför fått brev med synpunkter på artikeln från de två huvudmotståndarna John Görnebrand i Simrishamn och Boris Lunderquist i Osby. Ytterligare medlemmar i partiet (partierna) har hört av sig. Det är inte vår ambition att försöka klarlägga bakgrunden till den konflikt som nu rasat, men för att artikeln i förra numret inte skall bli missvisande skall följande korta resumé av herrarna Görnebrands och Lunderquists förhållanden och synpunkter göras.

Den 22 oktober hölls ett styrelsemöte i Centrum-Demokraterna i Hälsjöholm. Partiordföranden Görnebrand hade en majoritet i styrelsen emot sig och lämnade sammanträdet med orden "Jag kan inte fortsätta som ordförande när jag inte har Ert förtroende". Detta togs till intäkt för att Görnebrand avgått. Därmed avancerade, enligt Görnebrands motståndare, viceordföranden Boris Lunderquist automatiskt till ordförande, om än temporärt till nästa årsmöte. Görnebrand själv menar sig emellertid alls inte ha avgått. Görnebrand kallade till extra årsmöte i Stockholm den 16-17 november. De mot Görnebrand oppositionella säger sig av vakter ha blivit hindrade tillträde till årsmötet. Vid årsmötet var 27 personer närvarande (insläppta). Fem medlemmar av den förra styrelsen uteslöts ur partiet. Fyra av den 15 personer starka styrelsen hade tidigare avgått. En ny styrelse valdes. De oppositionella, till vilka bland annat Lunderquist hörde, ansåg sig ha fått nog av Centrum-Demokraterna och bildade dagen därpå "Fri-demokraterna" med Holger Ehrner från Älvdalen som ordförande. Boris Lunderquist blev vald till andre vice ordförande. I kvarvarande del av Centrum-Demokraterna omvaldes Görnebrand till ordförande. Båda grupperna hävdar att de representerar majoriteten av medlemmarna i det gamla Centrum-Demokraterna och att motståndarna bara utgör en liten "klikk". Om någondera parten har rätt undandrar sig i dagens läge Contras bedömning.

Vart tog liberalerna vägen?

1968 års "våg" av "unga liberaler" har i stor utsträckning blivit socialister. Det visar tidskriften Liberal Debatt, som bland annat citerar en av de ledande tänkarna bland de "unga liberalerna" Rolf Granstrand, som nu säger sig ha "insett socialismens nödvändighet." Lena Hammarberg, som med halmhatt förekom på affischer från 1968 säger sig rösta med socialdemokraterna numera.

Det var 1968 års unga liberaler. 1964 års unga liberaler sitter nästan alla i regeringen.

Fick nog av Sverige

En av de senaste decenniernas i särklass mest framgångsrika företagarna i vårt land, Bengt Nygren från Eskilstuna, lämnade landet före jul. Bengt Nygren har från ingenting byggt upp Buketten-kedjan, som säljer blommor billigast i landet. Till alla blomsterköparens stora glädje. Buketten har 109 butiker i Sverige och Norge och en försäljning på 150 miljoner kronor i Sverige och 20 miljoner kronor i Norge. Buketten har 700 anställda, som uppenbarligen trivs utmärkt, frånvaron var under två procent 1978 (upp till 20 procent kan förekomma i andra företag, med ett genomsnitt kring 10 procent!).

Bengt Nygren har själv bara gått i sexårig folkskola, och han hade arbetat som trädgårdsarbetare när han startade verksamhet som egen trädgårdsmästare 1961.

Bengt Nygren har länge varit missnöjd med samhällets politik gentemot företagen. När han under hösten 1978 vägrades tillstånd att föra ut 200.000 kronor ur landet för att starta en "Buketten-kedja" i Västtyskland, tröttnade han definitivt på svensk byråkrati och svensk småaktighet gentemot framsynta företagare. Riksbanken vägrade tillstånd med hänvisning till att butikerna i Västtyskland inte kunde förväntas ha några positiva sysselsättnings-effekter i Sverige. Bengt Nygren fick emellertid samtidigt veta att han om emigrerade fick föra ut sin samlade förmögenhet ur landet. Han sålde därför hela Buketten-kedjan och flyttade till London. Där får han bland annat tillfälle att arbeta med det västtyska projektet. Utan hinder av svensk byråkrati och företagsfientlighet. Det lär inte dröja lång tid innan de västtyska affärerna ger ett rent överskott som vida överstiger de 200.000 kronor Bengt Nygren vägrades att föra ut.

Den svenska byråkratin äter sina egna barn.

Inget visum

Fortfarande har Kvällspostens journalist Lars Braw vägrats visum till Nordvietnam. Han har vid flera tillfällen skrivit artiklar som kritiserat Bai Bang-projektet.

Censur!

I LO frodas rena censur-tankar. LO kräver nu officiellt att regeringen ska pröva en "begränsning av importen av undermålig litteratur". Man tänker främst på barn- och ungdomsböcker samt seriemagasin. Men steget från detta till litteratur med uttalat politiskt innehåll är bara marginellt. Det stora principiella steget i riktning mot renodlad politisk censur är således LO berett att ta!

(LO-tidningen 34/1978)

Städning i Jönköping

I Jönköping envisas kommunen med att driva all städning i egen regi. Kostnaden för detta uppskattas till cirka 25 miljoner kronor om året. Om man gick över till att anlita entreprenadföretag skulle kostnaden sjunka med mellan 8 och 9 miljoner kronor! Centralbiblioteket i Jönköping kostar f.n. 460.000 kronor om året att städa. Två oberoende privata städföretag har offererat städning för 300.000 kronor om året. Men kommunen accepterar inte offerterna utan fortsätter att kasta bort skattebetalarnas pengar. Samma gör man på sophämningsområdet. Kommunen tog in offerter på sophämtning i kommunen, ett företag, Transab, låg cirka 6% lägre än övriga offerter. Offerten låg också 6% under kommunens egna kostnader för att driva sophämtningen i kommunal regi. Trots detta fortsätter Jönköpings kommun att hämta sopor i egen regi, sedan man övergett Sellbergs, som tidigare skött sophämtningen. Transportarbetarförbundet, som organiserar de anställda i privata sophämningsföretag, protesterar, men utan resultat.

Estländare och finländare

Estländare som bor i Sverige sedan lång tid kan räkna ut för att få information från svenska myndigheter på ryska! Estländarna betraktas nämligen i vissa fall som sovjetiska medborgare, trots att de aldrig varit i Sovjetunionen, eller ens varit i Estland, det land från vilket deras föräldrar en gång flydde. Lyckligtvis hör detta inte till vanligheterna, betydligt oftare råkar finlandssvenskar, som knappt kan någon finska alls, ut för motsvarande information på finska.

Hycklaren

När Contra 1977 tillskrev Invandrarverket och föreslog att verket skulle göra en insats för dem som flytt undan kommunismen i Indokina svarade generaldirektör Kjell Öberg på verket att Invandrarverket som myndighet inte kunde lägga sig i hur den tillgängliga flyktingkvoten fördelades mellan olika länder och hur stor den skulle vara. Det var beslut som fattades av regeringen och som sedan verkställdes av verket. När regeringen sent omsider beslutat sig för att släppa in en obetydlig grupp flyktingar från Indokina visar det sig snabbt att Invandrarverket har helt andra principer. Visserligen böjer man sig för regeringens beslut, men först efter uttalade protester från generaldirektör Öberg, som hellre ser att vi tar hit kommunister än kommunisternas offer.

FPU på Kuba

I somras deltog för första gången representanter för Folkpartiets Ungdomsförbund, FPU, i det kommunistiska propagandajippet "Världungdomsfestivalen" på Kuba. Centerns Ungdomsförbund har deltagit sedan länge. En läsvärd rapport från Kuba-festivalen finns i FPU-Stockholms tidskrift "Radikalt forum". Den är skriven av Marine Tjernström från Stockholm, som var med på Kuba. FPU-arna försökte uppenbarligen hålla en viss distans till de mest flagranta inslagen av kommunistisk propaganda.

Ett urval av deltagare i festivalen togade i samband med öppningen på tre timmar genom Havanna. Den svenska avdelningens ledare ledde talkörer typ "Leve revolutionen", "Leve Kuba". Man gjorde också kommunisthållningen med knuten näve. De två FPU-are som var med i tåget vägrade att delta i sådant, men noterar förskräckt att CUF:s representanter urskilningslöst ställde upp på alla slagord och kommunisthållningar.

FPU-arna försökte också dela ut medhavda flygblad i samband med festivalen. Bland annat sådan som protesterade mot Sovjets invasion av Tjeckoslovakien. Kubanerna kallade liberalerna till möte och förbjöd dem att dela ut flygbladen. För säkerhets skull passade de på att samtidigt stjäla FPU-arnas flygblad från förläggningen.

(Radikalt forum)

Kringskuret statsråd

En av Contras medarbetare hade härledningen tillfälle att delta i en rundresa med ett av statsråden. Statsrådet hade naturligtvis "uppvaktnings" med från departementet. Flera tjänstemän följde med på resan. En av dessa var uppenbarligen partikamrat med statsrådet, men de övriga, som hade centrala befattningar i departementet, var enligt vår medarbetare så röda att deltagande socialdemokratiska kommunalråd och riksdagsmän framstod som rejält högerorienterade vid en jämförelse. Det var s.k. "opolitiska tjänstemän" som rekryterats under Palmes tid.

Sovjet om Sverige

Det händer ibland att pensionärer i Estland tillåts besöka släktingar i Sverige. Den sovjetiska pressen skriver artiklar om dessa resor, och redogör för resenärernas fasanfulla upplevelser i ett kapitalistiskt land.

I oktobernumret av Novij Mir finns en rapport av en pensionär - vars namn inte anges - som sägs ha besökt sin dotter som flytt till Sverige, och där gift sig med en svensk. I artikeln medgavs att dottern och hennes man hade ett ganska angenämt liv i Sverige. Men den gamla kvinnan tyckte att Sverige var så otrevligt att hon bara stannade så länge hon var tvungen för att inte verka ohövlighet mot sin dotter och hennes man. Ett av de viktigaste skälen till att livet i Sverige var så förskräckligt var enligt Novij Mir att alla människor tvingades spara varje öre de kunde, detta för att kunna betala de enorma sjukhusräkningar som drabbade den som blir sjuk.

Så ser en sovjetisk beskrivning av livet i Sverige ut!

(Soviet Analyst, London)

Radionämnden

Till Radionämnden kan alla lyssnare/tittare anmäla program för prövning. Det görs lämpligen i ett brev. Den som är missnöjd med ett program, och exempelvis tycker att det är obalanserat, kan skriva till nämnden och föreslå att nämnden prövar om programmet var i överensstämmelse med radiolagen och Sveriges Radios avtal med staten. I Sveriges Radios avtal med staten sägs bland annat att programmen skall kännetecknas av "opartiskhet och saklighet". Det är det få program som uppfyller.

En anmälan till Radionämnden skall innehålla uppgift om vilket program som anmäls (programmets namn, sändningstid, sändningskanal), varför programmet anmäls (exempelvis partiskt eller osakligt) och namn och adress på den som anmäler. Anmälan måste också innehålla en uppmaning till Radionämnden att ta upp programmet till prövning. Resonera gärna lite mer kring varför programmet är opartiskt/osakligt och framhåll de grövsta övertrampen.

När anmälan gjorts är det bra att veta att Radionämnden har solid vänstermajoritet, och kommer att avvisa många anmälningar av just detta skäl. Själva anmälan vidarebefordras dock alltid till den som gjort programmet och har därför en viss effekt, även om Radionämnden avvisar anmälan.

Adressen till Radionämnden är Fack, 103 10 Stockholm.

Ihåligt försvar

Idag går en tredjedel av försvarskostnaderna till utveckling och anskaffning av ny materiel. Två tredjedelar avser övriga kostnader, främst personalkostnader och kostnader för värnpliktsförmåner. Omkring 1960 gick 80% av försvarskostnaderna till materiel, och bara 20% avsåg personalkostnader!

(Uppsala Nya Tidning)

Bara heltidspolitiker på förtroendeuppdragen

Göran Eriksson, som är ordförande i Johannes socialdemokratiska förening i Stockholm, har undersökt vilka människor som har förtroendeuppdrag på socialdemokratiska mandat i Stockholms stad. I kommunfullmäktige, landstinget och riksdagen finns 78 socialdemokrater. 75 av dessa är heltidspolitiker eller näst intill. 20 är byråkrater (byrådirektör eller högre i statlig eller kommunal förvaltning). 29 är funktionärer eller ombudsmän i partiet, någon fackförening eller någon folkrörelse knuten till partiet. 14 har det politiska förtroendeuppdraget som enda sysselsättning. 7 är pressekreterare, utredningssekreterare eller liknande, med politiska uppgifter. 5 är fackklubbsordförande på heltid. Sedan återstår bara tre personer med "vanliga" yrken: en konstnär, en lekparksföreståndare och en sångpedagog!

Göran Eriksson påpekar samtidigt att valsedlarna kan se annorlunda ut, eftersom den som för tjugo år sedan var metallarbetare gärna sätter upp sig som sådan på valsedeln.

(Metallarbetaren)

(S) omprövar sin politik?

Många tecken börjar nu tyda på att det socialdemokratiska partiet är berett att genomföra en genomgående omprövning i partiets traditionella politik. Diskussionen inom partiet har blivit mer förutsättningslös och även "kätterska" åsikter kan nu framföras inom partiet. En växande insikt om de strategiska misstag som begicks på social- och skattepolitikens område under 1960-talet har också börjat växa fram. T.o.m. på det bostadspolitiska området har röster börjat höjas som innebär att man skulle vara beredd att ompröva vissa grundläggande principer bakom den hittills av socialdemokraterna förda bostadspolitiken. Den ökade beredvilligheten att släppa på vissa dogmatiska läsningar tyder på ökad insikt om vad som ledde till regeringsskiftet 1976. Frågan är hur dessa nya tankar skall kunna få ordentligt fotfäste inom en organisation, som i stor utsträckning domineras av de radikala krafterna.

Obalanserad Contra?

Vi har några gånger råkat ut för att personer som för första gången kommer i kontakt med Contra tycker att tidningen är "obalanserad". De har inte haft någon uppfattning om Contras redaktionella filosofi, som gör att tidskriften från vissa utgångspunkter sett kan tyckas vara obalanserad. Eftersom det även bland våra fasta läsare kan finnas några som inte har Contras redaktionella filosofi klar för sig så skall vi här redogöra för de principer som ligger bakom redigeringen av Contra.

Inte en enda av Contras tusentals läsare har Contra som enda nyhetskälla. Vi räknar med att alla Contra-läsare håller sig med en dagstidning, eller regelbundet tittar på TV alternativt lyssnar på radio för att få nyheter. Det finns mot den bakgrunden ingen anledning för Contra att täcka in hela nyhetsflödet. Det skulle vi aldrig kunna göra med en utgivning bara sex gånger om året. Därför måste materialet prioriteras. Det som i första hand tas med är sådant som inte behandlas i pressen. Medan vi utan att tveka hoppar över sådant som getts en utförlig redovisning i övriga media. I vissa fall har Contra tillgång till unika informationskällor, som gör att vi kan behandla frågor som visserligen getts utförlig behandling i dagspressen, men som genom Contra kan ges ny belysning.

Tyskt om Contra

Den tyska tidskriften Criticon har nyligen behandlat den svenska bokmarknaden. Artikeln avslutas med några ord om Contra enligt följande:

Unter den schwedischen Verlagen des Jahres 1978 ist auch ein kleiner Farbfleck: Contra. In diesem Verlag haben einige junge Antisozialisten in den vergangenen Jahren Bücher publiziert, die ansonsten nicht übersetzt worden wären. Es begann mit John Barrons Buch über den „KGB“. Es folgten von Wolfgang Strauss: „Arbeiterparadies“ mit ergänzenden Beiträgen von schwedischen Autoren über die Opposition hinter dem Eisernen Vorhang 1976-1977 und ein amerikanisches Buch zugunsten der Kernenergie. Dazwischen wird von Contra die schwedische Übersetzung von John Barrons und Anthony Pauls „Murder of a Gentle Land“, das Schreckensgemälde der kommunistischen Ausschreitungen in Kambodscha, vorbereitet.

Våldsamma skatteprotester

De växande protesterna mot skatterna tar sig allt mer drastiska uttryck. När den australiensiska regeringen i höstas föreslog skattehöjningar genomfördes våldsamma demonstrationer på initiativ av bl.a. fackföreningarna. Hamnarbetarna och byggnadsarbetarna strejkade i protest mot de nya skatterna, socialdemokratiska partiet genomförde omfattande anti-skattedemonstrationer. De hotell- och restauranganställda fackföreningarna beslöt att inte servera några alkoholhaltiga drycker till regeringens medlemmar i protest mot de nya alkoholskatterna.

(*Neue Zürcher Zeitung*)

DDT förorsakar inte cancer

När nu den ena larm-rapporten efter den andra kommer om cancerframkallande ämnen, så bryts mängden av sådana rapporter av en amerikansk rapport från the National Cancer Institute. Under en tvåårsperiod har detta institut bedrivit försök med DDT och råttor. Något samband har inte kunnat konstateras mellan DDT och cancer. Den nya undersökningen får stöd från tidigare studier, som också visat att DDT inte förorsakar cancer. Diskussionen om DDT som en cancerrisk började efter en studie som gjordes på försöksdjur 1944, men som senare har vederlagts av forskarna.

Särskilt övertygande är att det inte kunnat konstateras någon onormal cancerfrekvens bland arbetare som arbetat med framställning av eller besprutning med DDT.

En helt annan sak är naturligtvis DDT:s eventuella miljöfarlighet, men de amerikanska undersökningarna visar i alla fall att ett av argumenten mot DDT är ohållbart.

(*Professor Thomas H. Jukes i Aim Report*)

Isolerade på USA-ambassad

Två familjer som tidigare förgäves sökt utresetillstånd ur Sovjet tog sig i mitten av 1978 in på den amerikanska ambassaden i Moskva. De har placerats i ett rum i källaren. De sju personerna tilläts inte ha någon korrespondens med omvärlden. Amerikanerna vägrar att låta dem använda diplomatposten och ryssarna stoppar alla "vanliga" brev. Den enda som tilläts besöka de två familjerna är ambassadens präst. De sju är i övrigt helt isolerade från omvärlden. Och amerikanerna gör inga ansträngningar för att få igenom utresetillstånd. Ambassaden hoppas att familjerna ska ge upp, och besluta att återvända till det Sovjet som de försökt ta sig ur i 17 år, för att kunna ge sina barn en kristen uppfostran.

Tibet-guerilla

Den tibetanska motståndsrörelsen sprängde den 19 juni förra året en viktig bro mellan Lhasa och Shigatse. All trafik stoppades i fyra dagar, sedan fyra av bronns spann förstörts.

(*Tibetan News Agency, London*)

Båthjälp

I såväl Frankrike som USA drivs nu insamlingar för att ordna med fartyg som skall patrullera utanför den vietnamesiska kusten och där plocka upp båtflyktingar. Tusentals båtflyktingar från det kommunistiska Vietnam antas omkomma, när deras bräckliga farkoster går under i vattnen utanför Vietnam.

Ett av båtprojekten drivs av David Livingstone Missionary Foundation, P.O. Box 977, Tulsa, Oklahoma 74102, USA.

Vietnamflyktingar

Sverige har efter livliga protester lovat att ta emot sammanlagt 250 vietnam-flyktingar, med företrädare för dem som talar något västerländskt språk.

Schweiz ger företrädare åt dem som inte talar något västerländskt språk, eftersom så många andra länder gör som Sverige.

När det gäller mängden flyktingar är den svenska insatsen bagatellartad: USA tar emot 2.100 flyktingar i månaden, Australien 750 i månaden och Kanada 150 i månaden. Sveriges 250 flyktingar uppfattas som en engångsinsats.

(*Siffrorna har vi försatts med av vår Washington-korrespondent Allan C. Brownfeld*)

Den här vietnamesiska båten hade 450 (!) flyktingar ombord. Den höll på att sjunka då flyktingarna räddades av det amerikanska fartyget Whimble. Det är från Whimbles däck fotografiet taget. Hur många flyktingbåtar går under utan att passagerarna räddas?

Vietnameser anpassar sig bra

De vietnamesiska flyktingar som kom till USA 1975 anpassar sig bra i det amerikanska samhället. 94% av de arbetsföra vietnameserna har arbete, och bara 14% av flyktingarna (inklusive de arbetsoförmögna) lever helt på socialhjälp. Många av vietnameserna har börjat med sämsta tänkbara arbeten, men under de gångna åren har de avancerat till bättre och mer kvalificerade arbeten. De amerikanska myndigheterna anser att det finns utmärta möjligheter att inordna fler vietnameser i det amerikanska samhället.

(*The Economist, London*)

Khadaffi vid Berlinmuren

Libyens diktator Moammar al-Khadaffi besökte nyligen Berlin, där han undertecknade ett långsiktigt vänskaps- och samarbetsavtal med Östtyskland. Khadaffi inspekterade Berlin-muren vid Brandenburger Tor, där han uttalade lovord över de östtyska gränstruppernas "vaksamhet och ståndaktighet".

(*Neue Zürcher Zeitung*)

Orädda kineser

När tillverkningen av eternit (som innehåller asbest) förbjöds i Sverige var kinesiska staten omgäende framme och ville köpa utrustningen i de nedlagda fabriker. Förhandlingar fördes först om inköp av fabriken i Köping, men det visade sig så småningom att det var billigare att konstruera en helt ny anläggning, än att montera ned och rusta upp den som fanns i Köping. I verkstadsföretaget Hedemora verkstäder arbetar man nu med den nya fabriken till Kina. Företaget har under de senaste åren sålt liknande anläggningar även till Polen och Bulgarien. En av resemonterarna som varit i Polen berättar att en polsk arbetsledare sagt till honom om dem som arbetar med eternittillverkningen: "De vet inte hur farligt det är, då skulle vi inte få folk hit."

(*LO-Tidningen*)

Etiopier på Kuba

1260 barn i nio- till sjuttonårsåldern har nyligen förts från Etiopien till Kuba för skolutbildning. Kuba stärker därigenom sin kontroll över Etiopien, och satsar uppenbarligen på att långsiktigt stärka sitt inflytande.

Kubanerna planerar att genomföra liknande operationer gentemot Angola och Mozambique.

(*Neue Zürcher Zeitung*)

Farliga kolkraftverk

Det västtyska inrikesministeriet har nyligen utfärdat regler för kolkraftverkens utsläpp av radioaktivt material. Undersökningar visar nämligen att kolkraftverkens avgasutsläpp och askavfall innehåller radioaktivt bly 210 och radium 226. Två kolkraftverk på vardera 300 MW påverkar omgivningen med en stråldos på 38 millirem per år, medan ett kärnkraftverk på 600 MW påverkar omgivningen med en stråldos på 0,4 millirem per år. Kol medför således enligt det västtyska inrikesministeriet ungefär 100 gånger så stora strålningsrisker som kärnkraft.

(*Neue Zürcher Zeitung*)

Sydafrikas mineraltillgångar

Sovjet anstränger sig f.n. för att få inflytande över utvecklingen i södra Afrika. Detta tar sig bland annat uttryck i kompromisslöshet i Rhodesia. Den regering som sitter i Rhodesia f.n., och innehåller lika många svarta som vita, betraktas som "förrädare". Sovjet och dess allierade (i detta fall inklusive Sverige) vägrar att acceptera de demokratiska ledarna för de svarta i Rhodesia, som företrädare för den svarta majoriteten. Den uttalat marxistiska Patriotiska fronten anses ha rätt att med våld erövra landet.

Sovjets intresse av södra Afrika beror naturligtvis inte på någon välvilja eller något intresse för mänskliga rättigheter. Även om de mänskliga rättigheterna undertrycks i Sydafrika, så har även den svarta befolkningen där betydligt större frihet än vad medborgarna har i Sovjetunionen (eller de kommunistiska staterna Angola och Mozambique).

Sovjetunionens intresse för södra Afrika är betydligt mer krasst. Sydafrika är mycket mineralrikt. Och vissa strategiska mineraler finns i huvudsak bara i Sydafrika och Sovjetunionen. Sovjet skulle kunna kontrollera världshandeln på vissa strategiska mineraler, om man kunde kontrollera produktionen i Sydafrika. Det skulle vara ett utmärkt redskap för militärpolitisk utpressning gentemot väst.

Professor Gunnar Adler-Karlsson har i tidningen Dagens Industri visat vilken stark position Sovjet skulle få om man kontrollerade produktionen i Sydafrika.

Världens kända mineralreserver

Metall	Sydafrika	Östblocket
Platina	71	26
Krom	62	1
Vanadin	19	75
Mangan	37	50
Guld	49	22
Volfram		68
Kobolt		21
Antimon	7	51

Till detta kan läggas att Rhodesia svarar för nästan en tredjedel av världens kända krom-reserver. Östblocket tillsammans med Sydafrika svarar därmed för 97% av de kända reserverna av platina, 63% av krom (96% om Rhodesia räknas in), 94% av vanadin, 87% av mangan, 71% av guld, 68% av volfram, 21% av kobolt och 58% av antimon-reserverna. Över 25% sammanlagt kommer kombinationen Sovjet/Sydafrika upp i även då det gäller järn, germanium, asbest, silver, kvicksilver, fosfat och bly.

Krom, vanadin, mangan, volfram, kobolt och antimon är utomordentligt viktiga legeringsmetaller. Den amerikanska försvarsindustrin är helt beroende av leveranser från Sydafrika, liksom för övrigt den svenska specialstålindustrin. Germanium är ett mycket viktigt råmaterial vid framställning av elektroniska produkter.

Platina är av strategisk betydelse som katalysator i oljeraffinerier.

Blodbad vid missionsstation

Ett fruktansvärt blodbad genomfördes vid missionsstationen Elim i Vumba-bergen nära Umtali i Rhodesia. Åtta brittiska missionärer och fyra barn dödades med klubbor och bajonetter. Bland de dödade var Roy Lynn, hans fru Joyce och parets 3 veckor gamla dotter Pamela Grace (se bilden).

Överfallet började halv nio på kvällen. 21 terrorister från Robert Mugabes marxistiska organisation ZANU drev ut missionärsfamiljerna på missionsstationens idrottsplats. Barnen rycktes upp ur sina sängar och hade bara pyjamasen på. Offren klubbades därefter ned och fick dödsstöten med bajonett. Jag kallades till platsen dagen därpå, och som läkare fick jag utfärda dödsattesterna. Bland de dödade fanns fyra barn: Philip McCann (6 år), Joy McCann (5 år), Rebecca Evans (4 år) och Pamela Grace Lynn (3 veckor). Pamela Grace Lynn hade jag själv förlöst med kejsarsnitt. De övriga dödade var alla missionärer.

Mot alla kvinnor utom en hade terroristerna förgått sig. Hur ska man beskriva de människor som försöker våldta en fyraårig flicka, som sedan trampar henne i ansiktet, så att stövlarna gör tydliga avtryck i ansiktet, sticker henne med bajonett i benen och armarna och slutligen slår in skallen på henne?

Andrew Young och David Owen kallar dem "frihetskampar".

*Dr Anthony David Owen
Plumtree, Rhodesia*

Överlevande vittnen till massakern var två svarta lärare och 250 svarta elever vid missionsstationens skola.

Sverige ger årligen bidrag till ZANUs verksamhet. Bidrag har även getts från Världskyrkorådets fond för kamp mot rasismen! Vapnen kommer från kommunistblocket.

Joyce Lynn och hennes tre veckor gamla dotter Pamela Grace Lynn efter guerilla-attacken på missionsstationen Elim.

Prov med större stil

Detta textavsnitt är insatt som prov på text med ett steg större stil än den ordinarie texten i Contra. Den som besvarar enkäten som bifogas detta nummer av tidskriften, kan ha detta som jämförelse-material.

Prov med mindre stil

Detta textavsnitt är insatt som ett prov på text med ett steg mindre storlek, än den ordinarie texten i Contra. Det skall tjäna som jämförelse-material när enkäten som bifogas detta nummer av Contra besvaras.

Guinea

Guinea under Sékou Touré är Västafrikas hårdaste socialistiska diktatur. Men socialismen är lika illa omtyckt i Guinea som någonsin i Östeuropa. Idag lever av de ursprungligen 5 miljoner invånarna i Guinea 400.000 som flyktingar i Elfenbenskusten, 550.000 i Senegal, 500.000 i Sierra Leone, 200.000 i Mali, 200.000 i Liberia och 50.000 i andra afrikanska länder. Sammanlagt 1,9 miljoner människor, eller nära 40% av landets ursprungliga befolkning!

(Alternatief, Westerlo, Belgien)

OAU:s generalsekreterare

OAU:s (den afrikanska enhetsorganisationens) förre generalsekreterare Diallo Telli, avled i februari 1978 efter tortyr i ett fängelse i Conakry i Guinea. Telli har suttit fängslad sedan 1976.

(Intern Informationen, Interlaken)

Mozambique söker hjälp

Enligt ett avtal mellan Mozambiques kommunistregim och Sydafrika skall Sydafrika modernisera signalsystemet på järnvägen mellan den sydafrikanska gränsen och Mozambiques huvudstad Maputo. Arbetena skall vara slutförda i oktober 1979.

(Neue Zürcher Zeitung)

Krisen i Iran

Händelserna i Iran är inte bara av intresse för befolkningen i Iran. De har en världspolitisk betydelse. Och som alltid när det gäller politisk oro, lurar ryssarna i bakgrunden.

Området i omgivningen kring den arabiska halvön är mycket oroligt och instabilt. Det är också ett strategiskt mycket viktigt område, som svarar för mer än hälften av världens oljeexport. Viktigast är Saudi-Arabien, men Iran har varit god tvåa.

Om man ser på händelseutvecklingen i Irans omgivning är den alarmerande. I Afghanistan har kommunisterna genomfört en statskupp och gripit makten. Afghanistan har blivit en sovjetisk satellit och ett basområde för attacker mot Iran och Pakistan. En annan statskupp har genomförts i Syd-Jemen. Den tidigare marxistiska regimen var inte tillräckligt följsam mot Moskva, ett förhållande som nu har ändrats. I Etiopien sitter den marxistiska regimen vid makten med hjälp av kubanska styrkor och ryska militära rådgivare. I Iran har shahen tvingats lämna landet.

Oro på gatorna har i stor utsträckning knutits till ayatollah Khomeini och reaktionära muslimska grupper. Men det hindrar inte att utvecklingen är helt i överensstämmelse med ryssarnas intressen. På lite längre sikt. Enligt marxistisk teori måste motsättningarna skärpas innan den socialistiska revolutionen kan genomföras. En riktigt reaktionär regim är därför önskedrömmen för varje sann marxistisk revolutionär. Kan man dessutom få en som redan innan den socialistiska revolutionen bryter med Västs intressen, så är det naturligtvis från Moskvans utgångspunkt bara ännu bättre.

Ryssarna har därför i det tysta länge understött Khomeinis grupp. Under krisens höjdpunkt sände en radiostation dagligen ut instruktioner till upploppsmakarna, samt de senaste nyheterna och tips om hur man kunde lura kravallpolis och militär. Radiostationen sände på flera av de språk som talas i Iran och är belägen i södra Sovjet.

I norra Afghanistan har ryssarna startat

två guerillautbildningsläger. I det ena av dessa utbildas iranier. I det andra pakistaner.

Khomeinis främsta medhjälpare har visat sig ha kontakter med Libyens hemliga polis, som anses stå under starkt sovjetiskt inflytande. Det hus som Khomeini har bott i i Paris ägdes exempelvis delvis av Sadeh Ghotzadeh, en syrier som har haft täta förbindelser med Libyen, är känd som "islamsk marxist", och dessutom har haft förbindelser med den egyptiske kommunisten, terroristledaren och KGB-medarbetaren Henri Curiel.

Leonid Brezjnevs resa till Bulgarien i mitten av januari uppges ha avsett överläggningar med en utsänd från ayatollah Khomeinis högkvarter i Paris.

Galningen Khomeini

Det bästa ordet för att beskriva Khomeinis politik är att säga att han är en fanatisk galning. Han har tidigare krävt att shahen, med hustru och son, skulle släpas ur palatset och avrättas omgående. De officerare som ställt upp bakom shahen måste bindas vid pölar och brännas offentligt. Khomeini säger: "Islam har redan krävt miljoner dödsoffer. 100.000 eller en miljon döda i Iran spelar ingen roll."

Khomeini har avvisat alla kompromisser, och han tar åt sig "iran" av alla protestaktioner i Iran, även om de har genomförts av andra grupper. Detta har naturligtvis skapat misskänsligheter i de oppositionellas led.

Khomeini är emot det mesta. I ett uttalande för en tid sedan förklarade han sig vara emot USA (för att landet stött shahen); Egypten (för att landet gjort upp med Israel); Israel (för att det är alla muslimers fiende); Irak (för att landet utvisade honom, sedan han gjort alltför radikala uttalanden mot shahen); Kina (för att landet håller sig väl med USA)

I en bok från 1970 förklarar Khomeini att styret i en islamisk stat måste bygga på prästerskapet. Han tar avstånd från demokratin och ger uttryck för antisemitiska tankar.

Han tänker sig också att införa islamsk lagstiftning, dvs. ha Koranen som lagbok. Och lagen skall tillämpas utan misskund: "Vi behöver en härskare som skulle hugga handen av sin egen son om denne ertappades med stöld, och som skulle piska och stena sin nära släkting om denne gjorde sig skyldig till äktenskapsbrott."

När Khomeini i höstas reste till Frankrike, var hans uppehållstillstånd begränsat till tre månader. Något som gäller alla utlänningar i Frankrike (liksom Sverige), innan de fått tillstånd att bo kvar i landet. När tiden löpte ut hade de franska myndigheterna för avsikt att skicka iväg Khomeini, eftersom han använde fransk mark som bas för angrepp på en vänligt sinnad regering. Det var först efter en personlig vädjan från shahen (!), som president Valéry Giscard d'Estaing gav Khomeini ett förnyat tillstånd på tre månader, som Khomeini dock som bekant inte utnyttjade till fullo, innan han återvände till Iran.

Försiktiga ryssar går till offensiv

Ryssarna har officiellt hanterat krisen i Iran mycket försiktigt. Den sovjetiska pressen började emellertid i mitten av november förklara att ett västerländskt ingripande i Iran skulle "påverka vitala sovjetiska säkerhetsintressen". I december började pressen i Sovjet protestera mot shahens förtryck och angripa USA och den västerländska pressen. I januari har ryssarna börjat hänvisa till ett fördrag från 1920-talet mellan Sovjet och Iran, som säger att Sovjet har rätt att internera militärt i Iran om iranskt territorium utnyttjas av tredje makt för aggressiv aktivitet gentemot Sovjetunionen.

Det är naturligtvis inte ryssarna som står direkt bakom Khomeini. Men han är en stor tillgång för Sovjets strategiska politik i området. Och i Moskva utnyttjar man naturligtvis den uppkomna situationen till det yttersta.

Klas von Holst

CONTRA

För frihet - mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347 - 6472

Utgivning:

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i april.

Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors

Adresser:

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon: 08 - 39 66 81
Box 426, 701 06 Örebro

Prenumeration:

26 kronor (eller mark) per år.
Postgiro 85 95 89 - 4.
Bankgiro 261 - 2638.
Finskt postgiro 1125 82 - 9.

Redaktion:

Christer Arkefors, Géza Mólnár, Carl G. Holm, Sven Enberg och Oskar Bengtsson.

Speciella medarbetare:

Ekonomi: Klas von Holst. *Ostasien m.m.:* Robert Gothius. *Polen:* Andrzej Olechno. *Utlandskorrespondenter:* *Washington:* Allan C. Brownfeld; *London:* Harry Jones; *Rom:* Sven-Erik Lindström; *Toronto:* Vincent H. Miller; *Oslo:* Per Danielsen.

Presslagd 1979-02-06